

Dr. Csihák György (Zürich):

Burgenland – körül-belül

*Soha nem hazudnak annyit,
mint választás előtt, háború
idején és vadászat után.*
Ottó von Bismarck

Az Első Nagy Háború után, Ausztriában, ha valaki egy viccet így kezd, hogy: „Der Burgenländer...” (a burgenlandi) – akkor azonnal lenéző mosolyra savanyodik minden arc. Soha nem hallottam még, hogy valaki tiltakozott volna a vicc ellen. Okának története van. Lássuk csak.

1. Ausztria ma

Ausztria ma kilenc állam szövetségi köztársasága: Alsó-Ausztria, Burgenland, Felső-Ausztria, Karintia és Kelet-Tirol, Salzburgerland, Stájerország, Tirol, Voralberg és egy város, Wien – magyaroknak Bécs. Minden állam élén választott népképviselőt, amit Landtagnak neveznek (nekünk országgyűlés). Az egyes országok (és nem tartományok, amint azt Magyarországon nevezik) országgyűlésében a pártok egyezkednek és kormányt állítanak, többnyire a legerősebb pártok részvételével. A kormány feje a „Landeshauptmann” (államfő, vagy kormányfő, akinek feladatköre miniszterelnöki, aki tehát nem tartományfőnök, amint Magyarországon nevezik), aki – többnyire – az ottani Landtag legerősebb párt vezetője. Bécs élén áll a választópolgárok által választott városi tanács, amit a polgármester vezet, akit szintén a választáson szereplő legerősebb párt állít. A választott testület egyes további vezetőit a pártok egyezkedése alapján állítják. Mindezek élén az országos népszavazással választott szövetségi parlament, ahol a kormány hasonló módon alakul, mint az egyes szövetségi államokban. Az országos választáson legtöbb szavazatot kapott párt elnökét az államfő megbízza kormányalakítással – és a dolog megy tovább, amint a tagállamok országgyűlésében. Ausztria szövetségi kormányát a kancellár vezeti (a mi fogalmaink szerint a miniszterelnök). Végül – vagy legfölül – a választópolgárok által közvetlenül választott államfő.

A mai osztrák állam Kr. után 1955. július 27-én született, amikor megszűnt négyhatalmi megszállása és mint semleges köztársaság újjá született. Vannak ennek magyar vonatkozásai is.

Amikor a második világháború végén Németország négyhatalmi megszállás alá került (angol, amerikai, francia, szovjet), a szövetségesek Berlin ugyancsak négyhatalmi megszállásra szövetkeztek. Mivel Berlin az ország szovjet megszállási övezetében volt, a nyugati szövetségesek az általuk megszállva tartott berlini részekkel való kapcsolat tartására az ország szovjet megszállási területén átvezető egy szárazföldi utat, egy vasútvonalat és egy légi folyosót használhattak korlátlanul. Ausztria esetében hasonló megállapodás született. A Szovjetunió ragaszkodott ahhoz, hogy mindenkor legyen a négy megszállási övezet alatt álló Bécshez vezető szabad útja, ezért a szövetségesek hozzájárultak a háború után egész Magyarország további szovjet megszállásához. Így Magyarország lett az összekötő út. Amikor megszűnt Bécs négyhatalmi megszállása és kikiáltották a semleges Osztrák Köztársaság megszületését – elfelejtették elrendelni Magyarország megszállásának a megszüntetését. Így, a magyaroknak meg kellett várniok egy újabb világrendezés elkövetkeztét – hiába volt 1956 is – és a Szovjetunió csak 1991. június 19-én hagyta el Magyarországot (ha igaz).

Érdeemes itt közbevetni, hogy Németországgal mindmáig senki nem kötött békét a második nagy háború után, így Németország megszállott ország, nem rendelkezik önmagával, és az ENSZ alapszabálya szerint mindmáig „hadban álló fél”. Ezért, mint ilyen országnak – a nemzetközi jog szerint – alkotmánya sem lehet, csak „Alaptörvénye” (Grundgesetz).

A nyugatra menekült magyarok némely rendezvényén sikertelenül tiltakoztam az ellen, hogy rendre a „rab népekről” beszéltek. Rab nép csak a miénk volt. A többi – Németország kivételével – mind a saját akaratából lett kommunista és tartotta azt az államrendet, mint a második – sőt: az első is! – világháború győztes hatalma.

Nem árt emlékeztetni arra sem, hogy az első nagy háború után Ausztriát is tönkretették a békecsinálók. Ausztria–Magyarország a többi nagy hatalom útjában állt – lehetett ez a fő oka az első nagy háború kirobbantásának, amit a szlávokra bízta. A közösségről leválasztották Magyarországot – így Ausztria mezőgazdaság, tehát élelem nélkül maradt. Leválasztották Csehországot – ahová előzőleg a birodalom iparának mintegy hetven százaléka összpontosult. Mivel a békekötés a népek önrendelkezésének a biztosítását szolgálta – Ausztriának megtiltották, hogy egyesüljön Németországgal – amit Ausztria parlamentje akkor elhatározott. Ennyit az önrendelkezésről.

Egy német barátom mondta, hogy az osztrákok igen ügyesek: elhitették a világgal, hogy Beethoven osztrák, Hitler pedig német volt (ugyanezért hiszi a világ, hogy osztrák volt Lehár Ferenc és Kálmán Imre is). Simon Perez izraeli államfő, Fischer osztrák államfővel a napokban emlékezett Bécsben a második világháború 65'000 ausztriai zsidó áldozatára (az ilyen magyarországi áldozatok száma 600'000). Ottó von Habsburg mondta halála előtt nem sokkal az osztrák parlamentben, miközben a képviselők állva tapsolták, hogy nincs még egy ország, amely annyit szenvedett, mint Ausztria – a náciktól. König, Bécs bíboros érseke – aki Mindszentyt nyugatra csalta és ezt megpróbálta Márton Áronnal is

– egy igen előkelő európai rendezvényen mondta, hogy Európát a germánok és a szlávok törzsei építették.

2. Magyarok Pécs – németek Bécs

Ez egy ősrégi magyar mondás, mi lehet az alapja? Wien nekünk miért Bécs? Ismert több magyarázat, álljon itt az, ami nekem tetszik.

A legősibb nyelvek hangutánzó szavakat használtak, így a víz neve csö, csu satöbbi. Svájcban több folyó neve mai is ár, áre. Valami ősi nép a mai Bécs környékén jó vizet talált, s így lett ott egy helység neve jó víz, azaz bo csu. A bo lett később a latin nyelven bonus, bona, bonum – jó. A kelták ott már jó bor termeltek, s így lett a hely neve jó bor, azaz vina bona, s a víz helyett végül csak bor – azaz Wein, németül utóbb a hely neve Wien. Lehet, hogy így igaz.

A város minden esetre Pannoniában van. Azt, amit mi határnak ismerünk, senki ne keresse Európában egy-két ezer évvel ezelőtt. Mária Terézia (1717-1780) idején jött divatba – de akkor inkább azt jelezte, hogy az egy-egy területen élő emberek kinek fizessenek adót. Volt valami határféle korábban is, de innen-től kezdve a dolog egyre szigorodott – egészen a vasfüggönyig, amit azóta lebontottak és más rendszerek helyettesítene.

A hunok Pannoniát Hunniának nevezték, de a pannon név máig fennmaradt, köszönhetően egy népnek, amely ezen a területen élt és magát pannonnak nevezte. Nyelvükről egyetlen szó maradt fenn írásban: a „marha”. Többen is hivatkoznak rá (például Edward Gibbon: *The history of the Decline and Fall of the Roman Empire*. XIX. fejezet) és van, aki a szót iráni eredetűnek tartja. Ám a szkíta népet és nyelvét is iráni eredetűnek tanítják. Nem a magyar ma az egyetlen nép, amelynek írásban fennmaradt emlékezetében él, hogy Szkítiából jött, de hun is. Az minden esetre biztos, hogy a „marha” szó a mi nyelvünk szilárd eleme, hiszen eleink emberemlékezet óta nagyállat tartók, viszont ez nem mondható el a germán népekről.

A szláv szóról is van bő irodalom (eredetileg Helmold von Bosau: *Chronica Sclavorum*. A 12. századból. Német kiadása Lothar Greil: *Slawenlegende*. 3. kiadás, Wiernsheim 1982, pp. 40, 41). A Chronikon német nyelvű kiadása előszavában írják, hogy a „sclav” szóban zavarta őket a „c” és ezért elhagyták – miáltal megszületett a latin sclavus (rabszolga) szó helyett a „szláv” kifejezés. Ezt azért is említem, mert Hajós Ferenc, Szlovénia budapesti nagykövetétől kaptam egy könyvet: *„Discover Slovenia” („Fedezzük fel Szlovéniát” - Ljubjana, 1995, ISBN 86-361-0944-2)*. A könyv 19. oldalán olvashatjuk, hogy 869-től 874-ig uralkodott Kocelj szlovén uralkodó, akinek székhelye a Balatonnál (talán Fenékpusztán?) volt és uralta a területet úgy Salzburgtól és Bécestől az Adria partjáig, beleértve a mai Ausztria szinte egész területét.

Decsi Sámuel *Históriája* (Bétsben 1792) az országot „Sclavonia” néven említi, ahol látható az ország színes zászlaja is, ráírva nagy fekete betűkkel:

„SCIAVONIA”. Az ország akkor a Sacra Regni Hungarici Corona (pontos fordításban: Hunok Országának Megszentelt Országkoronája) területe.

Megemlítem még, hogy a svájci középiskolák számára kiadott „Historischer Atlas” (Verlag Sauerländer, Arau, 8. kiadás 1969) III. oldalán 1385-ben mutatja egész Európában a Habsburgok tulajdonait (Habsurgischer Besitz), feltüntetvén a mai Ausztria mintegy felét – is. A mai Ausztria többi része – akkor nem az övék, nem is Ausztria.

3. Kiegyezés

Történelemkönyveink szerint 1867-ben a magyar kiegyezett Ferenc József osztrák császárral, aki később magyar király is lett. Hogy jól megértsük: egy természetes személyben egyesült két különálló jogi személy – és a kiegyezéssel megszületett az „Osztrák-Magyar Monarchia”. Új külsővel, de változatlan tartalommal tovább élt az a Magyar Királyság, amelyet Árpád népe alapított és jogilag soha nem szűnt meg önálló királyságként. Mivel az iratok többsége ismert, ezért (is) a kiegyezést többen „értékelték”. Az egyezés atyjának Deák Ferencet tartják, akit ezért igen szép jelzőkkel illettek: „a nemzet prókátora”, „a haza bölcse” – egyes székelyek szerint viszont „Erdély elárulója”. Legkeményebb bírálója Kossuth Lajos, aki a híres „Kasszandra levelében” írta: „Tudom, hogy a Kasszandrák szerepe hálátlan szerep. De Te fontold meg, hogy Kasszandrának igaza volt.” Kossuth a kiegyezést nagy hibának vélte.

Minden esetre, a „kiegyezéstől” egyenes az út Trianonig, sőt odáig, hogy Magyarország egyedül elveszítette a két nagy háborút Európában. És innen indul Burgenland története.

Miért nevet ma Ausztriában mindenki azon a „viccen”, hogy: „Der Burgenländer...”? Jó vicc?

4. Burgenland

A német szó nagyjából annyit tesz, mint „várország”. Land = földterület, ország – Burg = vár, város. Egyes írók szerint az osztrákok azért adták legfiatalabb szövetségi államuknak ezt a nevet, mert azt remélték, hogy kapnak vele egy sor egyéb várat és várost is. Egyes magyarok is szeretik őrségnek, örvidéknek nevezni, határ megvonása nélkül, miáltal lehet a határ mindkét oldalán lévő terület is. Napjainkban, ha elszakított területeinkről van szó, Magyarországon ez a Burgenland mintha nem is tartozna azokhoz. Például, Magyarországon újabban divat az időjárás jelentést mondani az egész Kárpát-medencére. Van például Felvidék, Erdély, Délvidék – de nincs Burgenland, még Nyugat-Magyarország sem, csak Dunántúl. Így állunk a trianoni rablókkal is: felsorolnak mindenkit – de Ausztriáról többnyire elegánsan hallgatnak. Amint Lengyelországról is. Meg Olaszországról is, pedig az olaszok akkor nemcsak Fiumét vitték el, hanem osztottak a délszláv állammal egész hajóhadunkon, ami értéke száz vagon színara-

nyat tett ki. Így hálálván meg azt a véráldozatot, amit hoztunk Garibaldi katonáiként a szabadságukért. A közös magyar-osztrák haditengerészet Európában a hatodik, a világon a nyolcadik helyet foglalta el. Kereskedelmi tengerészetünk a 16. helyen állt. Amikor, nemrégiben Magyarországot egy nagy tengerészeti rendezvényre meghívták, a meghívót a Magyar Tudományos Akadémián a szemétkébe dobták – osztrákok és csehek bezzeg elmentek, hiszen az a tengerpart az övék is volt.

Minden esetre: a mai Burgenland a hajdanvolt nyugati magyar, előzőleg avar gyepű keleti szélé. Még bécsi németek is tudják ezt a magyar szót, a mai napig, hogy „gyepű”. Miként az egész mai ausztriai terület az avar és a magyar gyepű területe (részletesen: „A történelem szórt fényei.” 75-80. old. Nemzeti Közszerkesztési Központ kiadványa. Budapest, 2013. ISBN 978-615-5305-14-6).

Mindeztől sikertelen maradt arra irányuló kísérletem, hogy megtudjam: miért osztozhatott a farkasok és a keselyűk lakomájában, a magyarokat ebbe a minden magyar érdeket nélkülöző első világháborúba kényszerítő Ausztria is? Miért kaphatott egy darab Magyarországot? Érthetetlen ez a többi ragadozó esetén is, de azok legalább elmondhatják magukról, hogy saját akaratukból lettek ellenségeink és ezért őket a győztesek megjutalmazták. No de Ausztria? – a szövetségeseink? – a korábbi többszörös leigázónk? – amely állammal és uralkodójával, sőt birtokosával szemben szabadságunkat évszázadokon át harcban kellett védjünk? Hogyan is volt? Nem árt röviden emlékeznünk.

5. Ausztria történelme röviden

Valaki talált egy iratot Kr. u. ezeralahányból, amiben szó van egy birtokról valahol az „Osterrichben”. Az akkori német nyelven „oster” – keleti, a „richi” ma „Reich” – azaz birodalom. Tehát a „Keleti Birodalomban” – amit ma Öster-Reichnek, azaz Ausztriának mondanak. Miszerint akkor már kellett legyen – Austria.

Egy firenzei bankár be akart vonulni a Szent Német-Római Birodalomba, ezért megvette az akkor romokban lévő, ma rendezett Habsburg váracsát a mai Svájcban (Kanton Aarau, Badentől úgy húsz kilométerre) és felvette a „Habsburg” nevet. Később egy Habsburg elvesztéséül egy burgund hercegnőt – innen van a család burgundi ága. Egy Habsburg utóbb megvette az akkor jelentéktelen Wien városát, s így választófejedelem lett a Reichben – mert a Reichet védte Kelet felől (Meyers Conversations Lexicon, 1875). Hogy mit választottak a „választók”? – erre nehéz válaszolni. Ma viszont már több mint ezeröttszáz családtag viseli a Habsburg nevet.

A többtucatnyi, mindenféle ranggal önmagát felruházó uraságot – vagy néhányat közülük – időnként összefogott egy-egy megerősödő uraság. Az összefogók közül egyesek magukat császárnak (Kaiser) nevezték – a Szent Német-Római Birodalom császára. Néhány ilyen császár elment Rómába és a pápával megkoronáztatta magát. Seregüket nem felejtették otthon, s így némelyek együt-

tal kirabolták a pápa birtokait, egyesek rendszeres adót követeltek a pápától, néha meg is ölték a szent atyát, s valaki mást segítettek a trónjára. Néha megölték a császárt is és ritkán derült ki, hogy ki keverte a mérget és ki kinek a megbízásából forgatta a gyilkot? Így ment ez az egész középkoron át.

„... 882 és 992 között, a honfoglalás ideje és a magyar királyság megalapítása közötti időszakban... nyolc pápát gyilkoltak meg, többnyire vetélytársaik részéről, vagy bosszúból.” (Tüttő György pápai prelátus, Acta X/1, 11. old.).

Közben császár lett egy Habsburg, míg egy másik Habsburg 1806-ban letette a birodalmi császári címét – ami amúgy is csak egy üres cím volt – s fia, Ferenc József, a későbbi magyar király, már Ausztria császáranak nevezte önmagát, aki, ugye, saját birtokainak korlátlan ura volt. Egyébként a birodalmi császári címet nem csupán az tette üressé, amit fentebb a határokról írtam. Sok más összetevője is van a dolognak, ami itt most nem annyira fontos.

„Mi volt az a római birodalom?...Területileg időlegesen magában foglalta a mai Németország, Ausztria, Hollandia, Belgium, Luxemburg, Franciaország egy részét, Svájc, Dél-Tirol, Savoya, Piemont, Lombardia, Toskana, Csehország, egyes mai lengyel területeket és Szlovénia területét. Nem volt ez egy 'birodalom' egy teljes jogú uralkodó alatt, hanem valami összefogott társasága egy sor független hercegségnek, püspökségnek, városnak satöbbi, akik a császárt néha igen, de igen sokszor nem követték. Alapítása I. Nagy Ottó királyra megy vissza, aki 962-ben a pápával felkenette magát római császárrá („caesar”)... Napoleon, aki maga akart ceasar lenni, 1806 végén kényszerítette a birodalom felosztatását és II. Habsburg Ferencet, hogy letegye a koronát, aki aztán felvette, mint I. Ferenc az osztrák császárkoronát.” (Hans Rauscher: Was bitte war das Römische Reich? Der Standard, 8. August 2006. fordításomban). Voltaire a 18. században azt írta, hogy a Szent Német-Római Birodalom nem szent, se római és egyáltalán nem birodalom.

Minden esetre, Árpád népének Kárpát-medencei honfoglalása idején még nem volt Habsburg Bécsben. Az első Habsburgot Rudolf néven IV. Kun László magyar király erősítette meg bécsi hatalmában, (1278. augusztus, a második morvamezei csata), miután Rudolfot 1272. október 1-én német királlyá választották.

Évszázadok múltán, amikor a Habsburg trónt az összeomlás fenyegette, ismét a mi „életünk és vérünk” mentette meg (1741. szeptember 11, „vitam et sanguinem”), amikor a magyar huszártábornok, Hadik András, még a veszedelmes ellenség fővárosát, Berlint is elfoglalta (1757. október 16). Így ment ez az egész történelmünk során, miközben egyetlen olyan eseményre sem emlékszünk, amikor Ausztria, vagy a Habsburg dinasztia magyaroknak, vagy Magyarországnak önzetlenül segített volna. Ami nem nagy újság, hiszen ez jellemező valamennyi szomszédunkra. Különösen a lengyelekre, akiknek bizonyítottan megmaradásukhoz is sokat segítettünk, de ők bennünket soha, semmiben.

A Kr. utáni első évezred végén alapított Nagy Magyar Birodalom a következő évszázadok során – természetesen változó módon – a Duna Fekete-tengeri

torkolatától az Enns folyóig terjedt, magában foglalva az egész közbeeső területet. Északon a Krakkói- és a Prágai-medencéig, délen Várnától a mai Albán fővárosig, beleértve az egész Dalmáciát. Ez volt nagyjából előtte az avar és az előtt a nyugati hun-szkíta birodalom területe is. Amikor Árpád serege először szétverte a híres Reich teljes seregét 907-ben, az ellenséget Ravensburg városáig kergettük. Kicsalván a város őrseit, ők is halálukat lelték abban a csatában. A magyar gyepű nyugati szélei akkor nagyjából ezeken a határokon voltak.

A magyar állam belső megszilárdulása és a nyugati birodalom akkori erősödése során, nyugaton a gyepűt fokozatosan visszahúztuk. Melk, ma Béctől nyugatra, mintegy száz kilométerre van. A város vasútállomása mellett egy kőtábla hirdeti a város rövid történetét. Ott áll, hogy „970 ungarische Grenzfestung” (magyar határvár). Onnan délfelé úgy száz kilométerre van Mariazell (ma Stájerország) – katedrális híres búcsújáró hely. A bujdosó magyar hercegprímás Mindszenty József azért temettette oda magát, mert magyar földben akart nyugodni mindaddig, amíg a bolsevista megszálló ki nem takarodik a Hazából. Mariazell templomát ugyanis a mi derék I. Nagy Lajos királyunk (1342-1382) a magyar birodalom területén építette katedrálissá, egy török feletti győzelme (1366) emlékére.

Forog a történelem kereke. Miután a török birodalom elleni évszázados védelmi harcunkban elvéreztünk, elfogadtuk a Habsburgok kínálta szövetséget. Ezek az uralkodók és lakóik évszázadokon át, nehezen birkóztak meg azzal a feladattal, hogy vezessenek egy olyan államot, ahol írott alkotmány van. Közös történelmünk jellemzője a magyar szabadságmozgalmak szakadatlan sora.

6. Régészet

Egyszer nekem valaki azt mondta, hogy a Kárpát-medence egy régész számára valóságos paradicsom. Ha egy régész itt bárhol ásni kezd, biztosan talál valami fontosat. Így lehet ez Burgenlandban is.

Az viszont már nem véletlen, hogy noha ezen a területen is van annyi avar régészeti anyag, mint néhány kilométerrel odébb bármely irányban, mégis Burgenlandban eddig egyetlen jelentősebb avar kiállítás volt néhány évvel ezelőtt, magyar segédlettel – se előtte, se az óta, szinte semmi. Viszont, az is igaz, hogy a 907-es pozsonyi hadi diadalunk évfordulóján, Magyarországon csak a mi egyesületünk rendezett jelentős tudományos rendezvényt, ezzel szemben az alsó-ausztriai levéltár Hainburgban erre az alkalomra egy nagyszabású kiállítást szervezett, amit hónapokig sokan látogattak. Megjelentettek egy szép kiállítású, 222 oldalas, nagyformátumú könyvet: „Schicksalsjahr 907. Die Schlacht bei Pressburg und das frühmittelalterliche Niederösterreich” (A sorsdöntő 907. év. A pozsonyi csata és a koraközépkori Alsó-Ausztria). A kötetben szerepel két magyarországi élvonalbeli szerző munkája is – írhatták volna ellenségeink is. Ha azonban valahol előkerül valami római, akkor azt nagy csinnadrattával találják. Egy barátunk mondta: szereti a sógor, mert az a másik megszálló.

Nincs ezen, semmi csodáltnivaló. Az egyik elcsatolt megyedarab hajdani székhelyén, Szombathelyen is így megy. Sikertelenül magyaráztam polgármesterüknek, hogy Európa szerte micsoda római rendezvények vannak, csináljanak ők inkább valami magyart. Az Istennek sem.

Adtak nevet Szombathelynek a rómaiak is – Savaria. A várost biztosan nem rómaiak alapították. Annak sincs egyetlen hiteles bizonyítéka se, hogy lakói valaha nagy részben rómaiak lettek volna, különben sincs római nép, csak római polgár. Szombathelyen mégis minden augusztusban, sisakban, vértben felvonulnak a római harcosok, külön erre a célra épített lelátók előtt – mindenkit kerülget a hőguta. A városban sokmillióért felépítettek egy római diadalkaput, a felvonulás után lebontják, mert különben akadályozza a város forgalmát, hogy aztán jövőre újra felépítsék. A város határára Isis szobrot állítottak. Salve! Nesze neked Nyugat-Magyarország!

Amikor a berlini fal leomlott, akkor Willy Brandt mondta, hogy nőjön össze, ami összetartozik. Amint Nyugat-Magyarországon leomlott és felépült egy új határ, kiderült, hogy a Burgenland felé szolgáló vasúti síneket magyar oldalon régen felszedték – azóta sincs. Az osztrákok számos, Magyarországról jövő útra kitették a „behajtani tilos” táblát. A határról nemcsak az őrséget, de a katonáikat sem vonták vissza. A burgenlandi iskolákban ma már senki nem akar magyarul beszélni.

Ennyit a régészetről...

De miért is kell azon nevetni, hogy: „Der Burgenländer...?”

7. Trianon

A Magyarországtól Ausztria javára leszakított területet is, a világegést ki-robbantó szlávok szemelték ki – de maguknak. Öreg hazugságuk, hogy Árpád népe honalapításával, egy északi és egy déli részre szakította az addig egységes és hatalmas szláv tömböt, s hogy a kettőt ismét összekössék – egy darab magyar föld kellett. Egyesületünk irataiban ennek bő és szakszerű cáfolata található, most elégedjünk meg annyival, hogy Burgenland területét emiatt és így alakították. No de miért kapta Ausztria? Erre is van egy vérszegény magyarázat.

Az olaszok az előző évszázad végén sikeres harcot vívtak azért, hogy ne legyenek a továbbiakban Habsburg birtok. Így az első nagy háborúban könnyű volt őket a másik oldalra csábítani. Így, mint győztesek, nekik is megjött az étvágyuk és sikerült megszerezniük Tirol egy részét – ez ma Dél-Tirol. Mire a szövetségesek észbe kaptak és rájöttek arra, hogy nem lenne jó dolog a szlávokat annyira erősíteni, gondoltak egyet és Dél-Tirolért kárpótolták Ausztriát – Nyugat-Magyarország egy darabjával – amit a magyarok viszont nem nézhettek tétlenül. Erről később.

„Azt hiszed, ezt a háborút mi veszítettük el 1918-ban? Fenét. Ne hidd. A kiegyezéstől csinálták a forradalomig. Kivándorló irodákat állítottak fel állami segédlettel, nemzetrontó újságokat pénzeltek verejtékes adókból, megölték a kis-

ipart és a céheket, pedig ezekből kellett volna a kivénhedt, földje vesztett középosztály helyett egy új, gerinces középosztályt kinöveszteni. Ehelyett csináltak egy hazátlan, vallástalan nemzetközi polgár munkásságot, amely az első alkalommal belemart az országba...” (Fekete István: „Zsellérek”. 220. old. Megjelent Bp. 1994 – de jóval előbb írta. ISBN 963 7523 3 4 0).

Napjainkban a hivatalosított magyar társadalmat láthatóan egyáltalán nem érdekli államunk történelmének ez a legnagyobb tragédiája. Van egy sor intézet, egy kis vidéki múzeum, van akadémia, de Trianon igazából csak néhány, többé vagy kevésbé ügyes üzletember szabad vadászterülete. Ezek a kufárok találták ki, hogy most eljött Trianon felülvizsgálatának az ideje. Ugyan miért? A Magyar Tudományos Akadémia elnöke is csak siránkozik afelett, hogy a Hazában funkcionális analfabétákat képeznek (Magyar Nemzet, 2014. március 19, 4. old.). Van Habsburg intézet, de nincs Árpád intézet, Honfoglalás, Honalapítás, Apostoli Királyság. Van Terror Háza, de nincs „háza” a két világháború közötti új országépítésünknek. Hová lettek Árpád leányai és felesége? Hová lettek honfoglaló vezértársai? Árpádék bejövetele után, miért kellett párszáz év múltán világszerte keresgélni valakit a magyar trónra? Mióta és hogyan lett a népnevünk magyar? Az MTA csak siránkozik, de tűri, hogy ezek a funkcionális analfabéták tönkretegyék anyanyelvünket is. Ezt az Akadémiát, a magyar nyelv művelésére alapították, de a magyar nyelvészek, több mint száz éve mindennel foglalkoznak, csak saját dolgukkal nem és tétlenül szemlélik azt a szennyáradatot is, ami napjainkban előnti édes anyanyelvünket. Ki, hol és hogyan védi ezt a nyelvet – és ősi írásunkat? „Ezért tehát sohse kérdezd, kiért szól a harang: érted szól!” Burgenlandban is.

8. Európa

Európa, ahogyan ma az Európaiak fejében él – egy aránylag új, néhány évszázados valami. A világrész valóban Eurázsia, ahol a történelmet szétválasztani igen nehéz. Európa keleti szélén ma is lehetetlen.

Az utóbbi ezer évben, Európában három nagy hatalmi tömb alakult és élt. Keleten Oroszország terjeszkedett és erősödött. Nyugaton három nagyhatalom alakult és versengett: az angol, a francia és a spanyol. Középen az egyensúlyt a Magyar Királyság biztosította – mígnem a török előretörése ebben megakadályozta. Északon svédek, dánok és mások ebbe itt-ott beleszóltak, de utóbb elhaláltak (bővebben: Acta XXV/2. pp. 28-32).

Európa közepén a germánok nagy részét Otto von Bismarck vaskeze ötvözte erős állammá, de csak a 19. század végén. Addig Ausztria–Magyarország töltötte be a kiegyenlítő szerepét, ami a trianoni békecsinálóknak nem tetszett, tehát szétverték. Nem véletlen, hogy az újonnan alakult Szovjetunió elítélte a Párizs környéki békéket, az USA küldöttsége pedig 1919. december 9-én elköszönt Párizsban a szövetségesektől, mivel az amerikai kongresszus végleg elvetette a békemű ratifikálását (Papers Relating to the Foreign Relations of the United States,

1919. The Paris Conference, vol. I-XIII. Washington 1942-1947. IX. kötet 547. old.).

9. A legfiatalabb osztrák szövetségi állam

Az oly nagyon semlegesnek hirdetett Neue Zürcher Zeitung 2004. március 20/21-i számának 22 oldalán – egyebek mellett – írja (fordításomban): „(Soprons Weg nach Brüssel führt über Eisenstadt) Sopron útja Brüsszelbe Kismartonon át vezet” – című cikkében, hogy „Az első világháború után összeomlott a (Donaumonarchie) dunai királyság és Burgenlandot, Ausztria legkeletibb államát szétszaggatták. Az akkori főváros Ödenburg, a mai Sopron, valamint további nyolc község Magyarországhoz került. Német Nyugat-Magyarország (Deutsch-Westungarn) többi része Ausztriánál maradt. A kettészakított pannon terület keleti felén tervgazdasággal kísérleteztek, nyugati felén, a mai Burgenlandban, amelynek 1925-ben Eisenstadt (Kismarton) új fővárosa lett, szegény ország, ahonnan kivándorolnak.” Így tanítják ezt ma az osztrák iskolákban is. Mintha valaha lett volna egy ilyen nevű „Land”, aminek kellett legyen fővárosa is.

A térségre vonatkozóan összehasonlítható és megbízható népességi, pláne nemzetiségi létszámadatok nincsenek – sem Burgenland múltjára, ami némileg érthető, sem a jelenére.

Ez a megállapítás természetesen vonatkozik arra az egész területre, amit Trianon elszakított a Magyar Királyságtól. A Hazában, újabban sikkes dolog Trianon felett is siránkozni, de újabban komoly kutatómunkával még senki sem jelentkezett. Az elszakított területeket négyzetkilométerben megadni nem nagy dolog, noha a „Békeszerződés” is csak leírja az átadandó területet és határait, de négyzetkilométert nem ad. Viszont az elszakított *nép létszámát* egyszer meg kellene határoznunk. Megbízható adatokkal csak az utolsó népszámlálás során (1910) számolhatunk. Ismert a háborús emberveszteség összességében, de már az sem nemzetiségek szerint, és azt már senki még csak meg sem becsülte, hogy mennyi és milyen nemzetiségű ember menekült el az elszakított területekről, területenként – és mennyien tértek vissza? Tele van a magyar történelemkutatás ilyen fehér foltokkal. Is.

Igen érdekes, hogy a magyarok Sopront miért nevezték el a „leghűségesebb város”-nak „Civitas fidelissima”? Amint körvonalazódott a nyugati magyar területekre váró sors képe, a magyar hivatalos védelem igyekezett a békeangyalokat a saját álláspontjukra emlékeztetni és hivatkozott a népek önrendelkezési jogára, ezért javasolták az érintett lakosság megkérdezését. Ide kívánczik egy kis kitérő.

A soknemzetiségű Magyar Királyságban a 19. században és a 20. század elején még a marha passzust is legalább három nyelven és kétféle betűvel nyomtatták. Amikor a törökök az ország középső részét elfoglalták, a Balkánról a menekültek országunk szabadon maradt keleti és nyugati részében kerestek és kaptak

menedéket. Így kerültek a horvátok hazánk nyugati felébe. Az utolsó magyar népszámlálás adatai szerint (1910), Burgenland átadásakor itt négy település volt színmagyar. Napjainkban, amikor az EU nyomására Ausztriában is megjelentek a kétnyelvű helységnevtáblák, ennek a négynek a határában van német és magyar nyelvű, viszont 47 település határában van német és horvát nyelvű helységnevtábla.

A magyarok, tehát mindezek tudatában követeltek népszavazást – amit az osztrákok hevesen elleneztek, noha más területeken ők kértek és kaptak! – népszavazást. Említsük meg, hogy noha a mi ez irányú követelésünket minden esetben elutasították, de például a frízek pártízezres csoportjának napjainkig van kötelezően előírt képviselője mind Dániában, mind Németországban az adott ország parlamentjében. Európában máig felsorolható sok ilyen példa.

A Sopronban tartott népszavazás eredménye az lett, hogy a város – akkor főleg német ajkú magyarjai, tehát a leghűségesebb város – Magyarország mellett szavazott. Minden történelemkönyvben olvashatjuk – a magyarokéiban is! – hogy a magyarok csaltak a szavazásnál. Teszik ezt annak ellenére, hogy a népszavazás nemzetközi ellenőrzés mellett történt és eredményét akkor mindenki elismerte.

Arról viszont jóval kevesebb szó esik, hogy egyidejűleg a térségben megkérdezték – a fenti újságcikkben is emlegetett – nyolc település szinte teljesen horvát nemzetiségű lakóit is, akik mind Magyarország mellett döntöttek. Ezen települések mai lakói könnyes szemmel vehették át nemrégiben azt, az aránylag szerény kivitelű millicentenáriumi zászlót, amit a hálás Haza adományozott nekik. Rossz nyelvek szerint azért könnyeztek, mert azokra a testvéreikre gondoltak, akiket megkérdezésük nélkül elcsatoltak és már régen igen nagy jólétben élnek, míg az itt maradtak utódainak osztozniuk kell a mi sorsunkban.

Amikor az első nagy háború végén a frontok inogni kezdtek, IV. Károly magyar király elrendelte a magyar határok védelmét. Az 1867-es kiegyezés során összefoltozott soknemzetiségű birodalom népei mind elindultak valamilyen úton, viszont csak az osztrákok és a magyarok maradtak a „Donaumonarchie” oldalán. Fontos tény, hogy amikor minden front összeomlott, a K. und K. (Kaiserliche und Königliche – a császári – tehát osztrák stb. – és a királyi – tehát a magyar) katonák mindenütt idegen földön álltak, a birodalom területén nem volt egyetlen idegen katona sem. Sajátos összeomlás, máig feloldatlan kérdőjelekkel.

A király a déli magyar határ védelmére egy sor idegen nemzetiségű csapatot rendelt – ezek persze nem harcoltak a magyar hazáért, s végül egyedül a székelek próbáltak, a maguk erejéből ellenállni, igen nehezen. Az északi határokon a rongyos gárda küzdött, nyugaton mindenféle szabadcsapatok. A német hadsereg parancsnokság az előzőekben ragaszkodott ahhoz, hogy az igen nehéz olasz fronton az első vonalban a magyarok álljanak. Amint ezek a magyar csapatok engedélyt kaptak arra, hogy haza vonuljanak, a király egyéb parancsait nem volt, aki végrehajtsa, ugyanis az osztrákok a császárt megfosztották trónjától (1918).

november) és kikiáltották a köztársaságot. Ők azután minden magyar alakulatot megfosztottak fegyverétől, felszerelésétől, pénzétől (KAPU, 2014. 2. szám, 26-28. oldal). Ezekkel a fegyverekkel utóbb elvették tőlünk Nyugat-Magyarországot. (Ezt tették a románok is, akik miután magyar segédlettel! – lefegyverezték von Mackensen August tábornagy parancsnoksága alatt álló keleti német hadsereget, az ő fegyverükkel bevonultak még Budapestre is. (Ormos Mária: „Padovától Trianonig.” Kossuth Könyvkiadó, 1983. ISBN 963 09 2174 X). Az akkor már kommunista Magyarország hadügyminisztere sem akart katonát látni. Csak azok a magyar alakulatok maradtak harcképesek, amelyek megtagadva a parancsot nem engedték magukat kirabolni. És a szabadcsapatok. Úgy tűnik, hogy a magyarok akkor leginkább a nyugati országrész elvesztése ellen harcoltak a legnagyobb akarattal.

Az osztrákok császáruktól nemcsak trónját, de teljes vagyont is elvették, sőt évtizedekig egyetlen Habsburgot se engedtek az új köztársaságukba. Ez utóbbiak lett arra, hogy mindazt a magyar vagyont is megtartsák, ami mint királyi juss (például régészeti lelet) került Bécsbe a közös uralkodó idején. Ezt követően az antant nyomására a magyar nemzetgyűlés (1921. november 6. 1921:XLVII. törvénycikk) is megfosztotta trónjától IV. Károly magyar királyt – teljesen feleslegesen, mert a *sanctio pragmatica* értelmében a magyar trónt automatikusan elveszítette, miáltal már nem volt az úgynevezett örökös tartományok birtokosa. IV. Károly magyar király 1918. november 13-án egyoldalúan és ideiglenesen lemondott a magyarországi államügyek viteléről. Ezt követte a győztes hatalmak főmegbízottainak demarsa: nem fogják tűrni, hogy Magyarország trónjára egy Habsburg kerüljön (1920. február 2), amit április 3-án megismételtek.

Miközben a magyar félre kényszerített osztrák–magyar „tárgyaláson” „megállapodás” született (St. Germain 1919. szeptember 10. „Der Staatsvertrag von St. Germain.” Wien 1919), amiben van minden „mi szem-szájnak ingere”, a magyarok harcoltak hazájukért. Természetesen felvonult a rendes magyar katonai erő is, de a központi, éppen hatalmon lévő kormánytól össze-vissza parancsokat kaptak aszerint, hogy éppen akkor miféle kormány dirigált Budapestről.

Nincs abban semmi csodálnivaló, ha a helyiek segítettek magukon, ahogyan csak tudtak. Ősi magyar példára a területet elnevezték „Lajta Bánságnak” és Felsőőrött (ma Oberwart) 1921. október 4-én 12 órakor kikiáltották a „Lajtabánság” függetlenségét. Még saját, „Lajtabánság posta” feliratú, 20 féle szép, színes bélyeget is nyomattak – Bécsben, a következő címletekben: (fillér) 50, 100, 200, 500, 1000; (fillér szép képpel, színesen) 10 (kétféle), 20, 40 (kétféle), 50, 60; (korona színes, képpel) 1 (kétféle), 5 (kétféle), 2, 2,50, 10, 100.

Burgenland fővárosa az Esterházy hercegek egyik városa, Kismarton lett, Eisenstadt (Vasvár) elnevezéssel. Az ott található állami levéltár őrzi azokat a jegyzőkönyveket, amelyek akkor készültek, amikor az egyes települések lakói fegyvert fogtak hazájuk védelmére és felesküdték a magyar zászlóra. A nevek között alig található magyarul érthető név – a nagy többség német és horvát.

Harcba szálltak magyar hazájukért, amint Sopron németajkú magyarjai is, amikor szavaztak.

A korabeli osztrák újságok sok ezer magyar harcosról tudósítanak. Egyik okozója lehetett egy ottani illetékességű magyar gróf, aki szellemesen szervezte a harcot. A területet jól ismerve, több helyen elrejtett fegyvereket. Kis létszámú, de lovas csapattal éjjelente gyorsan felkerestek több ilyen raktárt is, ahonnan célirányos és nagy tűzerejű támadást hajtottak végre, igen gyakran a bevonuló osztrákok hátában is. A csapat fegyvertelenül és rendszertelenül gyorsan odébbállt, s egy másik helyről támadott. Ha egyesek találkoztak is valami ellenséges alakulattal, gyanút nem kelthettek. Így folyt ez több éven keresztül, mígnem lezárult a harc és Nyugat-Magyarország egy része Ausztriáé lett 1920 augusztusában.

Első miniszterelnöknek (Landeswalter) kinevezték dr. Davy Robertet 1921. február 25-én. Megalakult Burgenland rendőrparancsnoksága 1921. augusztus 21-én. Közölte a magyar kormány november 7-én, hogy a szabadcsapatok a térséget elhagyták és november 13-án bevonult az osztrák hadsereg. A Népszövetség Tanácsa 1922-ben szentesítette a végleges határt és Ausztria ezen a területen megalakította Burgenland szövetségi államát. Az első burgenlandi „Landtagot” (parlamentet) választották 1922. június 18-án és az első ülésén július 15-én, megválasztották az első, mai értelemben vett miniszterelnököt (Landeshauptmann) dr. Alfred Raussnitz személyében, továbbá megalakult az első kormány. A parlamentet azóta négyévenként újraválasztják. Eisenstadt 1925-ben lett a főváros és 1926-ban elfogadták az ország alkotmányát. Magyarországon is megtörtént a Habsburg-ház trónfosztása 1918. november 6-án (1921: XLVII. tc.).

Az ausztriai szakirodalomban a hazájukért harcoló magyarok rablók, zsidók, gyilkosok – mind a mai napig. Tízévenként ünnepeket rendeznek, a beszédek, az írások hangja alig változik. Szerintük Burgenlandban azóta van demokrácia, amióta osztrák. Egy szó nem sok, annyi nem esik arról, hogy miközben Ausztria egy abszolutista Habsburg uralkodó magánbirtoka volt, addig a Magyar Királyságban Európa legrégebb írott alkotmánya élt évszázadokon át.

Az osztrák történelemírásban a magyarok örökké lázadoztak törvényes (Habsburg) uralkodójuk ellen. Lázadó volt Rákóczi, Kossuth és a sok lefejezett magyar úr – akiknek vagyona, természetesen mindég Bécsbe vándorolt. Máig ott őrzik a nagyszentmiklósi kincset (ami mint régészeti lelet került a magyar királyhoz), Báthory koronáját és a Wesselényi „összeesküvés” lefejezett tagjai ingó vagyonát stb. Arról Ausztriában senki sem tud, hogy azon „összeesküvés” résztvevői az akkori magyar állam vezetői voltak, akiknek az alkotmányos joguk, mi több kötelességük volt az, amit, mint „összeesküvők” akkor tettek. Igaz – ezt a magyar történelemkönyvek sem így tudják.

A burgenlandi országos rendőrparancsnokság szóvivője államalapításuk nyolcvanadik évfordulója alkalmából cikksorozatot helyezett el a helyi lapokban, ezekből idézek (fordításomban).

Burgenland Blick (BB), 2001. január 31, 6. old.: „Szabadcsapatok akadályozták a békés honfoglalást. Az osztrák biztonsági erőket a lakosság szinte mindenütt ünnepléssel fogadta... Magyar szabadcsapatok, amelyek valójában rendes katonai egységek voltak, akadályozták a békés honfoglalást. ...ezek a banditák, amint a nép őket nevezte... Rendőreinknek és vámosainknak szinte minden méternyi területet el kellett foglalniuk, miközben 15 rendőrünk életét veszítette...Tucatnyi partizán elfogott négy rendőrünket és Sopronba hurcolta. A szolgálati helyen lévő csomagokat és felszerelést elrabolták... Burgenland más részein is kiraboltak postákat és megöltek rendőröket.” BB. 2001. március 7, 14.old.: „A magyarok a dolgot nehezen tudták megemészteni, ezért a hivatalos átadás elhúzódott... és 1923. január 8-án... az átadásnak nem volt akadálya (ez egy település. Ford.). Burgenland hazatérését örömtánccal ünnepelték... 1926-ban elfogadták az ország alkotmányát... Az ország területét meghatározza az 1919. december 10-i St. Germain-i és az 1922. október 13-i velencei jegyzőkönyv.” BB. 2001. március 14, 14. old.: „Kérdéses szavazás.” „Eredményét 1921. december 18-én kihirdették. Az eredmény 65,2 % a magyarok javára. Ezzel elveszett a tulajdonképpeni főváros.” 2001. június 27, 7. old.: „1946 – egy évvel a háború után... Burgenlandban még mindég nem adták fel a reményt arra, hogy Sopron lesz a főváros.”

Burgenländischer Feierabend. Eine Serie von Prof. ÖKR Johann Erhardt. 2001. június, 13. old.: „Burgenland 80. éves?” „...Forduljunk az 1921. születési évhez, amikor a hajdani Német Nyugat-Magyarország (Deutsch-Westungarn) visszatért. Magyarok aláírták 1920. június 4-én a szerződést és ezzel hozzájárultak Burgenland átadásához... Szabadcsapatok előzönlöttek az egész országot és az osztrákokkal szimpatizáló lakosságot gyakran brutálisan zsarolták... Át kellett volna adják az ország fővárosát Sopront... A manipulálással befolyásolt szavazás eredményeként magyar többség született.” 2001. szeptember, 5. old.: „Sopron fővárossal elveszett az igazgatási központ, és Kőszeg, Szombathely valamint St. Gotthárd elvesztésével elvesztek a gimnáziumok is.”

A kismartoni (Eisenstadt) Esterházy hercegi palota előcsarnokában egy hosszú asztalon, főleg Burgenlandot érintő könyveket árulnak. Nagyméretű pazar kivitelű könyv – „Deutsch West-Ungarn” – mutatja be, hogy a magyarok még mindég megszállva tartanak kb. 37'000 négyzetkilométer ősi német földet, olyan városokkal, mint Győr, Kőszeg, Sopron, Mosonmagyaróvár, Szentgotthárd.

Ennyi Deutsch-Westungarn – mellé, kívánczik az igazság egy másik része: Dalmácia. Ugyanis az is West-Ungarn – Árpád népének honfoglalása óta. Koronánk területe – kisebb-nagyobb erőszakos megszakításokkal. Legutóbb a török szakította el tőlünk. Ausztriában – még az utazási kiadványokban is, ősi német terület, amit Ausztria elveszített az első világháború után. Dalmáciát Napoleon az 1797. évi campoformiói békében adta vissza a magyar királynak, de I. Ferenc, királyi esküjét megszegve, saját magánbirtokához csatolta. Azonban Fiumét (ma Rijeka) kerületével, Mária Terézia magyar királynő 1779-ben a Szent

Koronához csatolt külön testté nyilvánított. Nagy Lajos idején már olyan hajóhaddal rendelkezünk, amely méltó ellenfele volt Velencének. Raguzában (ma Dubrovnik) születet 1377-ben a világ első vesztegzára. Raguzában 1322-ben alapított gyógyszerár csak öt évvel volt fiatalabb Európa első gyógyszeráránál, amely Pozsonyban alapított 1317-ben és még ma is működik. A 19. század végén a fiumei kikötő hullámgátjai 25'000 kilogramm színezüstbe, az összes kikötői létesítmény 30 tonna színaranyba került nekünk. A kikötőben 170 hajó kiköthetett és művelethezhetett egyszerre, vágányhálózatán 5'600 vagon közlekedhetett egy időben, raktárházaiban 1000 vagon árut lehetett elhelyezni. Kikötői forgalma 1871-ben 165'000 tonna volt, forgalma 1913-ig 1070 %-kal nőtt. 1914-ben már 123 hajónk járta a tengereket Ausztráliáig, 235'285 bruttóregisztertonna úrtartalommal. Az „Első Magyar Tengeralattjáró Gyár” 1915-ben kezdte meg működését, amelynek készítményeit még a dán haditengerészet is vásárolta. Ez is Deutsch-Westungarn történetének része. (Lásd Juba Ferenc dolgozatait az Actában, többtucat forrással.)

Trianon után Ausztriában nem jöttek kitelepítő vonatok és akkor nem épültek koncentrációs táborok se. Hanem az állami tisztviselő helyekre Ausztriaszerte toboroztak önkénteseket, s velük töltötték be az elmenekült, vagy elűzött magyarok helyét. Akinek odahaza tisztos helyzete van, ugyan elmegy-e egy ilyen felperzselt földre, a világ végére, mindenféle gyilkos népség közé? Ugyan ki?

Az új emberek beültek a régiek helyére, állásába, birtokába. Természetesen hozzáfogtak az átépítéshez. Kinek adták az építési megbízást? Az új jövevényeknek, akik megvették a helyiek műhelyét, üzletét – a helyiek ugye eladták, mert nem kaptak megbízást a régiektől se, akiknek a megélhetés is nehéz volt, nemhogy építkeztek volna. Sok magyar mesterember, de tisztviselő is így keresett magának kenyeret – a többi osztrák államban. Feltéve, ha tudott németül. De tudott. Nyugat-Magyarország településein évszázadok óta minden ott élő ember megtanulta a többi ott élő ember nyelvét. Ha máshol nem, hát a kocsmában, ahol együtt énekelték egymás dalait. Az kétségtelen, hogy a hosszú közös történelmünk során mindig volt, aki egymás ellen igazított minket, de mindeddig eredménytelenül. A török háborúk évszázadaiban Dugonics Titusz rántotta a mélybe a törököt és Szibinyáni Jank védte azt a várat. Jurisics védte Kőszeg várát, Zrínyi Szigetét és ugyancsak egy Zrínyi szülte Rákóczi Ferencet. Egy Petrovicsból lett Petőfi írta, hogy „Ne bánts a magyart!” A tizenöt aradi vértanú közül csak hatnak volt magyar neve. A 20. század számos Nobel-díjas tudósa a „Horthy-fasizmus” idején élt magyar zsidó, aki abban a Magyarországon tanult, amely ország írott alkotmányába a világon először került a vallásszabadság, amely ország a történelem egyetlen apostoli királysága.

Amíg élt, Eszterházy Pál herceg volt Ausztria legnagyobb földbirtokosa. Egyes hírek szerint Ausztriában akkora földbirtoka volt, mint Burgenland egész területe. Senki nem tud arról, hogy egyetlen menekült magyaron segített volna. Halála után a megmaradt vagyonát többféle intézmény, alapítvány és egyéb tár-

óság kezeli. Az ideszorult, ide menekült, itt élt magyar földesurak évszázadok óta keveredtek az itteniekkel. Például a Batthyányiak már régen felvették a „Strattmann” előnevet, s így az egyik utolsó Batthyány már mint osztrák „boldog” szerepel a római egyházban.

Nem volt ez mindég így. A 15-16. században törvényeink még nem engedték meg a lányoknak idegen országbéli urakhoz való adását. Például Balassa András mostohaleányát egy lengyel hercegnek jegyezte el s ezért hűtlenségi pörbe fogták! (1587) Széchy Margit lánya a cseh Lobkowitz-Popelhez ment nőül s ezért édesanyja kitagadta és kiátkozta. Batthyány Boldizsár úr, akkor egy igen kiváló magyar úr volt. Kitétszik ez a következő történetből is. Bejczy Gergely akkoriban Vas megye dicatora (rovója) volt. Ő vetette ki a rovásnak vagy ravatalnak nevezett adót. Az 1575. év végén, amikor Bejczy már közel járt a végéhez, Batthyány Boldizsárt Bécsbe hívták. Valószínűnek látszott, hogy nemzetünk e kitűnő fiát s egyik legkiválóbb hadvezérünket letartóztatják. A beteg Bejczy megérezte a veszedelmet és így írt Batthyánynak: „Jól meg kell gondolni az németnek való jóakarátját az magyar nemzetséghez! Sokat hívtak szép szóval fel Bécsbe, kiket meg is fogtak bennök és sokáig tartották fogva. Az urak könyörgésére hét esztendőre bocsátották el bennök. Ugyanott meg is haltak az fogóságban. Mostan pedig semmi tekintete, becsülete, tisztessége nincsen az magyar nemzetnek az németek előtt.” S a jó Bejczynek igaza volt! Pedig az időben jó katonára igen nagy szükség volt, s a magyar igen jó katona volt. Eszterházy Miklós egyik kiadatlan levelében olvassuk: „Az bécsiek szokásuk szerint vannak. Ha az ellenség megáll, ottan vigadnak, ha megindult megest megrezzennek. Most, hogy egy kevésse megállott az ellenség, azt vélik, hogy ők állotak eleiben; ezért nem nehéz tovább vigadniok.”

Jámbor eleink azt tartották, hogy addig volt nálunk jó világ, amíg csak kártyán látták a német képet. De amikor nagyon is kellett ismerkedniök véle, a két szemük is kiapadt a sok sírás miatt. Ilyenkor sóhajtvá kiálták: „Adja Isten, hogy ausztriai bugyogót, stíriai joppont és csehországi sarut ne rakjanak előnkbe, hogy abban öltözködjünk.” (1663) (Ezek a történetek Takáts Sándor: „A régi Magyarország jókedve” című könyvéből vettem, az Atheneum kiadása Budapest).

Amióta Burgenlandban német az úr, azóta kereszt neve törvényesen mindenkinek csak német lehet. Itt nincsenek Csillák, Botondok és Rékák, mint Erdélyben. Burgenlandban az őshonos magyarok közül jószerével csak a földműves és a munkás maradt – s amint főntebb kiderült – értelmiségi és bárminemű szellemi vezető nélkül. A megmaradtak itt is követték az egyszerű túlélési mintát: gyermekeiket igyekeztek az új uralkodókkal házasítani abban a reményben, hogy nekik és utódaiknak majd jobb lesz. A magyar nyelvet üldözték, az iskolában összeverték azokat a gyermekeket, akik egymás között a rabló gyilkosok nyelvét használták. Napjainkban elmondtam egy volt magyar lelkész özvegyének, hogy férje egykori tanítványaitól hallom, hogy férje mindég megkövetelte tőlük a szép magyar beszédet, imádkozást. Az özvegy most letagadta.

A félelem máig mélyen ül a csontokban. Akik a térségből elköltöztek, nem gondoskodnak halottaikról, így egyre gyérülnek a magyar síremlékek. Egy-két évszázados múltra visszatekintő intézmények (énekkarok, zenekarok, színjátszó csoportok, önkéntes tűzoltók) legszívesebben az elmúlt évtizedekre emlékeznek. Ezek az emlékek sem mindég magyar nyelvűek – ez következik történelmükből.

Mekszikói történelemkönyvek leírják, hogyan született Mekszikó lakossága. Az őslakós maja és azték népeket jórészt kiirtották a spanyolok. Az első mekszikói úgy született, hogy Kolumbusz egy matrózát elfogták a maják és a matróz maradt, amikor Kolumbusz elhajózott. Ez a matróz megtanította a majákat, hogyan kell a spanyolok ellen harcolni. Jutalmul kapott egy maja asszonyt és házasságukból születtek az első mekszikóiak, akik ma az állam lakóinak a többségét adják. Ezekről élesen elkülönülnek a spanyol leszármazottak – és akik megmaradtak majának meg aztéknak.

Burgenlandban is megszülettek az első burgenlandiak. Akinek ma még él a magyar nagymamája, ő próbál az unokával magyarul is beszélni, de az unokák többsége igen gyér magyar nyelvtudással és semmiféle magyar tudattal nem rendelkezik. A „vegyes” házasságok rendre tönkremennek. Kiderült, hogy nem a nyelvtudás a döntő, hanem az a művelődési kör, nevezzük tudatnak, amit a házasságok a házasságba magukkal hoznak. A magyar hozza lovasműveltségbeli viselkedését, szokásait, génjeit – az osztrák a nyugati gyalogos népek szokásvilágát, génjeit. Konrád Lorenz Nobel-díjas lett, mert kimutatta, hogy a magatartási formák öröklődnek. Igazi emberi nagyság, alkalmazkodó készség és akarat kell ahhoz, hogy a kettőből sikeres házasság kerekedjen. A képlet sikeres feloldása igen ritkán adódik.

Az utódok már jobban találják a helyüket. A burgenlandi diákok tanulmányi eredményei Ausztria szerte a legjobbak – de a társadalom gondjai itt a legnagyobbak. A fiatalok elvándorolnak, Burgenland öregszik. Burgenland a központi pénzekből mind összegében mind arányaiban a legkevesebbet kapja a központi elosztásnál. Burgenlandban nincs komoly beruházás, közlekedési viszonyai a legrosszabbak a szövetségben. Szombathelynek van jó vasúti összeköttetése Béccsel – Burgenlandnak semmilyen nincs. Jegyezzük itt meg, hogy amikor közelített a nagy európai összelelekezés, akkor az osztrákok gyönyörűen, minden vonatkozásában felújították a régi vasútvonalat: Pinkafő–Felsőőr–Szentmihályfalva–Rohonc – a mai magyar határig. Akkor kiderült, hogy valamikor a magyarok Szombathelytől odáig felszedték a síneket – nehogy az ellenség használni tudja és most azt mondták, ha az osztrákok akarják, akkor építsék meg a vonalat magyar földön is – de az osztrákok nem akarják. Így, a volt egyes nyugati magyar megyékből a közlekedés Magyarhonba igen nehézkes, a most felújított vasútvonalon nincs forgalom.

A fordulat táján Burgenland boltjai, nagy üzletet csináltak a magyarokkal. Akkoriban minden nagyobb boltban kitétték a táblát, hogy beszélnek magyarul, mára még a közhivatalokból is eltűnnek azok, akik tudnak magyarul. Van néhány magyar kulturális intézmény – csak ezek szerveznek dolgokat a többiek

(németek, horvátok) nyelvén is. Az ilyen helyen működő magyar nyelvű könyvtárat senki nem látogatja.

A cigányok ügyesen kihasználják az újabban az ő vitorlájukat duzzasztó szellet és jószerével élik a maguk életét. Felsőőr például saját lakótelepet épített nekik, ahol szinte költségmentesen élnek.

A horvátok találták fel magukat a legjobban, az új helyzetben. Májig a „magyar” településeken a helynévtábla kivételével nemigen találni magyar szót, addig a horvátok a horvát többségű településeken mindenre kiírják horvátul a nevet és nyelvüket használják úton-útfélen. Megszállták a zöld pártot és azon keresztül mind Burgenlandban, mind a szövetségben parlamenti képvisellel rendelkeznek. Ausztriának volt miniszterelnöke horvát-, zsidó-, de magyar-származású soha. A köztársaság megalakulása után volt néhány közszereplő, akinek magyar hangzású neve volt. Főleg szocdemek, hiszen az első magyar szocdemeknek is olyan németes nevük volt. A horvátoknak van a mostani osztrák kormányban is és volt az előzőekben is emberük, olyan is volt, akinek magyarosnak látszó neve volt, mégis úton-útfélen hangoztatja, hogy ő horvát. A budapesti Központi Statisztikai Hivatal a NUTS rendszer (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) segítségével 2014-ben összehasonlította Magyarország legnyugatibb térségét a többi környező térséggel. Az eredményről beszámoló újságcikk címe: „A horvátok házasodnak, a magyarok válnak.” Az osztrák állami televízióban vannak nemzetiségi műsorok. A műsorvezetők rendre horvátok, az ő műsoridejük többszöröse a magyarok műsoridejének.

Ausztria életében leginkább a művelődés világában található máig magyaros nevek. A legismertebb ma Lendvai Pál. De ott vannak a színészek gyermekei, unokái, akikre egész Ausztria szívesen gondol. Jakobi és leánya Gabi, akinek anyja Röck Marika. A Hörbiger testvérek – nevük legenda számba megy – szerettek volna legalább egyszer Magyarországon is szerepelni, de az „anyaország” nem engedte – gyermekeik máig az élvonalba tartozó művészek. Mindenki tudja, hogy magyar származásúak. Az osztrák televíziók műsora ma pont olyan színtelen és unalmas, mint a magyarokéi. A magyarok is gyakran előveszik a régi magyar filmeket, hogy legyenek nézőik. Így az osztrákok is az övéiket. Akkor aztán van minden: Csárdás királynő, Marica grófnő, huszár, pusztá, gatyá, fokosch, gulasch, feribacsi. Meg Sziszi – alias Erzsébet királyné. A róla készült háromrészes film a karácsonyi műsor kötelező része Ausztriában – évtizedek óta. A film legszebb részei megörökítik azt a történelmi tényeket, hogy a nagyszerű bajor asszony, szeretetével miként oldotta meg azt, amit a szövetséges orosz cár kétszáz ezer katonája segítségével az egész Habsburg haderő és minden diplomatája évtizedeken át csak elrontani tudott. A filmben a magyar himnusz valami rezesbanda húzza, olyan sváb mars-szerűen.

Amíg a Wiener Symphoniker karmester-igazgatója egy lengyel volt, Willy Boskovsky, addig minden újrán ünnepi hangversenyükön eljátszották Johann Strauss híres művét: „Éljen a magyar!” – amit a Bach-korszak idején írt. Már régen nem hallottuk.

Otto von Bismarck (1815-1898) mondta az osztrák nagykövetnek (fordításomban): „Ha engem az a szerencsétlenség érne, hogy osztrák császár lennék, holnap Pestre költöznék, huszárruhába vágnám magam és lovagolnék, megtanulnék magyarul, Magyarországhoz csatolnám mindazt, ami oda tartozik, a magyar országgyűlés elé állnék és tárgyalnék vele, megmondanám azt a kétségtelen tényt, hogy első címem a magyar királyi, a többi csak melléktartomány.” (Franz Ronneberger: Bismarck und Südosteuropa. Berlin 1941. 101. old.).

Mivel Ausztria kötelességének tekinti a Dél-Tirolban élő német nemzetiségű lakosság védelmét, ezért az úgynevezett „kisebbségi” ügyekben zsarolható. Ennek egyik következménye az 1976. évi népcsoport törvény (Volksgruppengesetz). Ebben a törvényben Ausztria elismeri a nemzetközi joggyakorlatnak megfelelően, hogy Burgenland magyarjai (jogilag!) őshonos nemzeti közösség (jogilag Volksgruppe! – azaz népcsoport, ami a nemzetközi jogban egy teljesen más dolog!) és nem kisebbség (jogilag Minderheit!). Van azonban itt is egy zavaró körülmény. A Hazából Ausztriába menekülő magyarok közül csak aránylag kevesen menekülnek Burgenlandba, a többség Bécsbe és Ausztria más vidékére menekült. A burgenlandi őshonos magyarok – a „népcsoport” jogi helyzetéből következő kedvezőbb jogi helyzetét irigylendő, a többi magyar nevében – az osztrákok legnagyobb örömére! – sikeres támadás indult annak érdekében, hogy a többi osztrák vidéken élő magyarokat se kezeljék kisebbségnek (amint azt a nemzetközi jog szabályozza), hanem – az 1976. évi Volksgruppengesetz értelmében – a többiek is lehessenek jogilag „népcsoport”, azaz „őshonos nemzeti közösség”. A dolog ránézésre is nevetséges, a támadás mégis (legalább Bécs és környéke vonatkozásában) sikeres volt – mert, ugye tetszik a sógornak. Miért? – mert lényegileg arról van szó, hogy akkor „őshonos nemzeti közösség” nemcsak a burgenlandi magyar, hanem a Kärntner Straßen grasszáló, kelet-európai nőket futtató magyarországi strici (ha van ilyen?) is. Miért tetszik ez a sógornak? – hát azért, mert akkor mérheti mindkettőt azonos mércével.

Mit szól mindehhez a burgenlandi magyar? – ugyanazt, mint a magyarországi és az Ausztriában élő legtöbb magyar is: semmit. Egyiket sem érdekli. Hogy a dolog világos legyen: a „kisebbség” ma, mint nemzetközi jogi fogalom, mindég a bevándorló, akinek a befogadó országban lehet sokféle joga, de biztosan soha nem lehet területi önállósága, vagy önigazgatása (területi autonómiája).

Tegyünk itt is egy kis kitérőt. A magyarok világában sehol nem tapasztaltam tiltakozást az ellen, hogy a szomszéd országokba szorult véreink helyzetét Dél-Tirollal hasonlítják és az ottani helyzetet tekintik mintának. Szeretnék, ha a magyarok helyzete is az ottani példa szerint alakulna, természetesen EU segédlettel. Talán érdemes megemlíteni, hogy a dél-tiroliak mai helyzetüket sok évtizedes kemény harcuknak köszönhetik, amelynek során még robbantgattak is. Ausztria nyíltan támogatta őket, de még a németek is, hiszen a fajtájukról volt szó és ennek a harcnak – hangsúlyozom: harcnak! – lett az eredménye, amit ma sokan a mi elszakított testvéreinknek kívánnak. Tegyük hozzá: ez a „hivatalosított” ma-

gyar álláspont is. Nos, álljon itt a Kronen Zeitung 2004. július 7-i számából Kurt Seinitz írása arról, hogy miként vélekednek az osztrákok a dél-tiroliak helyzetéről. Íme a cikk fordításomban: „Az EU mint Dél-Tirol veszélye. Az EU újra kiemelte Ausztriát, ezúttal, mint a dél-tiroliak hivatalos védőjét: a brüsszeli támadást Dél-Tirol autonómiájára – beleértve a Berlusconi-kormány krokodilkönnyeit – csak nehézségek árán sikerült egyenlőre kivédeni, miközben az autonómia státusz védői a felelős holland EU-komisszár karjaiba borultak. Teljesen világos: az EU, a nagy egyenlősdiző nem szereti a 'különcöket'. Ez érvényes az olyan különleges szerződésre, mint az átmenő forgalomra vonatkozó, de éppígy a „terhes” kisebbségekre is 'az ember a legutolsó' elv szerint. Akik az EU-ban elveken lovagolnak, készek feltépni nehezen hegedő krízis-sebeket Közép-Európában.

Brüsszelben láthatóan teljesen elfelejtették, milyen hosszadalmas erőfeszítésekre volt szükség Bécs és Róma között, hogy a véres múltat lezárjuk és a dél-tiroli megállapodást létrehozzuk, amit minden oldalról az autonómia-rendezés példájának tekintenek. Ezen államközi szerződés lényege a népcsoport arány, valamennyi lakós nyilatkozatát követeli arról, hogy melyik nyelvcsoporthoz tartozik. Ezen kulcs alapján rendelkeznek minden közös ügyről, állások, sőt lakások odaítéléséről.

Mindmáig bosszantja ez az olasz nacionalistákat. Gianfranco Fini nemzetvezető, miniszterelnök helyettes (magas osztrák kitüntetés viselője) szárnyai alatt revizionista mozgalom szerveződik ilyen képmutató érveléssel: a népcsoportarány 'túlhaladott', nem illik a modern Európa-képbe, az egyéni szabadságjog megsértése, véték a politikai tisztesség ellen stb. Nem csoda, hogy azóta özönlenek az EU-nál a 'polgári' bejelentések, amelyek 'kényszerről' panaszkodnak a népcsoport-nyilatkozat kapcsán: ez már szinte rasszizmus...

Pfuj rasszizmus! A holland EU-komisszár, aki a népcsoport-jogok 'szakértője', azonnal fölébred, hiszen arról van szó, hogy feledtetni kell a holland ENSZ-csapatok magatartását Sebrenicában, ahol 7000 'terhes' bosnyákot, aggastyánt és kisfiút mészárlásra átadtak Mladics tábornok henteseinek. Az Európa földjén 1945 óta elkövetett legnagyobb háborús bűnt egy pohár szlivovicával is megöntözte a két parancsnok.

Ügyelnünk kell. Mindezen tapasztalatok alapján jobban tesszük, ha az emberi jogokra magunk ügyelünk. Sokkal fontosabbak annál, semhogy egy hollandra, pláne hogy az EU-ra bízunk.”

Az a körülmény, hogy valahogyan Burgenland kiesik a magyarországi látószögből, egyetlen előnnyel is jár Burgenland számára: itt nem osztódik tovább a magyar. A fordulat óta ugyanis alapvetően változott a külföldön élő magyarok észjárása. Amíg a Hazában kommunizmus volt, addig annak megítélése ezeket a magyarokat legfeljebb kétfelé irányította. A kép további valamelyes finomítása is igaz volt, de a fordulatig alapvetően ez volt a helyzet világszerte. A fordulat összezavarta ezt a képet is. A hazai pártok kezdettől fogva igyekeztek a magyariak körében pártfogókat keresni, ami szerte a világban meghozta a maga,

egyáltalán nem csak örömteli eredményét. Mindenütt – kivéve Burgenlandban. A valóban őshonos burgenlandi magyart ugyanis ez sem érdekli – esetleg a menekültek körében van a dolognak valami hatása. Nyugat-Magyarország szétválasztott részei eddig is – éltek, ahogy lehet. A magyarországiak segítettek néha a szökésben, igyekeztek valami kenyeret találni a másik oldalon. A sógoréktól szívesen jártak és jártak át fürödni, fogorvoshoz, vásárolni, ebédelni, lovat venni, de a magyarországi eseményeket továbbra is annyira méltatják – mint a madarak vándorlását.

Újabban nagy a kormány által is gerjesztett hű-hó sógoréknál a magyarok ellen. Forr a harag, mert a mai maradék Nyugat-Magyarország földterülete a fordulat után nagy részben osztrák kézbe került. A felvásárlás, vagy egy része talán szabálytalanul történt, mert amikor történt, a magyar kormányok ugyan szüntelenül hangoztatták, hogy a föld eladása külföldieknek szabálytalanul történik, valami „zsebszerződéssel”, amit a zsebből majd akkor vesznek elő, ha lehet, addig titokban tartják az ilyen szerződést. Ugyanekkor viszont a határ magyar oldalán mindenütt német nyelven csalogatták a vevőket. Így igen sokan még házat is vásároltak Magyarországon és egy cseppet sem fáj a fejük emiatt. A határ mindkét oldalán irodák alakultak a viruló üzlet bonyolítására. Annak idején magam is láttam és hallottam az osztrák TV-ben, a burgenlandi parasztszövetség jogászát, aki segítségét ajánlotta annak, aki földet akar venni Magyarországon. Minek ahhoz ilyen segítség, ha megy az rendes úton is?

A másik hangoskodás a bankok körül van. Annak idején sokan nem értették, hogy miért és milyen feltételek mellett adták el a magyar pénzből feltöltött magyar bankokat főleg osztrák pénzintézeteknek? Magam is hallottam az osztrák televízióban az osztrák nemzeti bank elnökét, aki szerint a keleti bővítés siker-történet az osztrák bankok esetén. Azóta csak egy-egy újságcikkben lehet arról olvasni Magyarországon, hogy az idegen bankok évente és adózatlanul mennyi pénzt visznek ki az országból. Az osztrák néppárt volt alkancellárja pedig azt mondta, hogy a keleti bővítés legfőbb nyertesei az osztrákok.

Hogy tudjon győzni az igazság, ha nem derül ki?

Csak azt tudnám, hogy miért kell azon nevetni Ausztriában, ha valaki egy viccet így kezd: „Der Burgenländer...”

10. Három a magyar igazság

Ami Burgenlandban – négy. A Trianonban elcsatolt négy színmagyar település: Alsóőr (Unterwart), Felsőőr (Oberwart), Sziget (Siget in der Wart) – egy bokorban, egymástól úgy két-három kilométer távolságban van és innen, úgy harminc kilométerre észak felé Felsőpulya (Oberpullendorf).

Alsóőr, a maga, úgy háromezer főnyi lakosságával máig megmaradt, szinte tisztán magyar nyelvűnek. Alig él ott néhány olyan ember, aki nem tud magyarul. Az egyetlen település Burgenlandban, ahol az iskolára, a tűzoltók épületére, a polgármesteri hivatalra kiírják magyarul is a nevét – akár a horvátok, minden

horvát többségű településen. Alsóőr az egyetlen település, ahol az első nagy háború halottainak emlékművét szépen ápolják, a többi helyen legfeljebb megtűrik.

Alsóőr plébániája a pannonhalmi apátságé, onnan jön a pap, akinek itt állandó tartózkodási helye van. Felsőbb nyomásra újabban az istentiszteletek részben, vagy néha egészben is németül folynak. A régi egyházi iskola épületében működik a több oldalról, anyagilag is támogatott „Magyar Média- és Információs Központ” (így írják, szép magyar neve van). Évente több rendezvényt szerveznek egy és két nyelven, kiadnak egy-két-háromnyelvű kiadványokat, szerverükön jelennek meg a térség magyar kulturális intézményei honlapja: énekkar, népi tánccsoport, nyelvkutatók, betlehemes játékok stb. Alsóőrött van egy szerény helytörténeti múzeum. A település temetőjében sok régi szép magyar nyelvű sír-emlék van. A község katolikus. Polgármesterük jól beszél magyarul.

A Bezirksrundschau Oberwart című, tisztán német nyelvű újság 2014. április 16/17. számában olvashatjuk a címlapon a következőt, csupa nagybetűvel: „Unterwart erneut ohne Ortstafel. Diesmal wurde jene bei der Industriegebiet gestolen.” (Fordításomban:) „Alsóőr ismét települést jelző tábla nélkül. Ezúttal az ipari települési rész bejáratától lopták el.” A polgármester a lapban tanakodik, hogy kinek lehet ez érdeke? Nyilván ez lehet Burgenlandban a legérdekesebb szöveg – írják. Az illető polgármester egyszer a jelenlétemben panaszolta, hogy milyen felesleges ez a kétnyelvű tábla, annyi gondja van vele. Kerestem a szótárban, nem találtam az „Ortstafel” szót magyarul. Magyarországon mennyit lehet elmélkedni ezen táblák helyzetéről a szomszédos országokban. A nyelvészeknek még nem jutott eszükbe, hogy magyarul rendes neve legyen. Németül van.

Sziget, a mintegy háromszáz főnyi lakosságával a másik szinte teljesen magyar nyelvű település. Főleg evangélikusok, papjuk az istentiszteleteket egy hónapban háromszor magyarul, és egyszer német nyelven tartja – de máshol is teljesít német nyelvű szolgálatot. Kis kultúrházukban főleg helyi jellegű rendezvényeket tartanak, szinte csak magyarul.

Felsőpulya aránylag nagy település, hat-nyolcezer lakóssal. Magyar nyelvű lakossága úgy tűnik, teljesen felszívódott. Mivel közel van a főváros, Kismarton (Eisenstadt), sokan oda járnak dolgozni. Ketten-hárman, akik magyar nyelvű istentiszteletre vágnak, Felsőőrbe utaznak. A nemrég kinevezett burgenlandi katolikus püspök elrendelte, hogy időnként legyen Kismartonban magyar nyelvű istentisztelet – hiszen magyarul tudó pap lenne néhány. A püspök horvát gyökerű. Amikor Burgenland önálló egyházkerület lett, a pápa három nyelven jól beszélő püspököt nevezett ki elsőül.

Felsőőrött a régi templom katolikus, ettől valamivel fiatalabb a református (1771-1773-ban épült az első kőtemplom) és van evangélikus templom. Alszeg lakói reformátusok, ott áll a templomuk is, Felszegé katolikusok. Köztük áll az evangélikus templom. Az evangélikus temető oldalán van a régi zsidó temető néhány emlékköve.

Alszegeen még gyakori a magyar szó, van saját protestáló papjuk, az istentisztelet – újabban, felső nyomásra – egyszer magyar, egyszer német nyelvű. Kultúrházukban szerény, de magyar élet folyik, főleg régi színdarabokat adnak elő helyi szereplőkkel. Egyszer egy évben operett estét rendeznek, rangos magyarországi szereplőkkel, akkor megtelik, az úgy kétszáz főt befogadó kultúrház – a négy településről. A legtöbb magyar rendezvény (magyar bál, havonta egyszer magyar nótázás stb.) a legnagyobb magyar vendéglőben, a Drobitsnál van, Felszegeen. Itt még ultiznak is. Az öreg tulajdonos házaspár és az új is kitűnően beszél magyarul. Az evangélikus templomban és környékén csak német szó hallatszik.

A települések létszámadatai elég bizonytalanok. Mivel kevés a helyi munkahely, sokan „ingáznak” még Bécsig is. Ők hetente egy-két napra jönnek „haza”, ami pénzügyi bonyodalmat okoz, mert a központi elosztásból járó pénzt lakó létszám szerint állapítják meg. De aki Bécsen használja a villamost egész héten, és oda megy orvoshoz is stb., akkor az ő utána járó ilyen célú állami hozzájáruláspénz is Bécsbe kell menjen – ami megy is és ez sok ujjhúzásra ad okot.

Oberwart-Felszegeen a katolikus templom mellé épült egy beton bunker. Van benne templom és egy „Kulturzentrum”. A „Zentrumban” nemigen történik valami. Az új osztrák pap a bunker pincéjében lévő kápolnába parancsolta a magyarokat, ahol vásár- és ünnepnapon magyar nyelvű misét mond az Alsóórról odarendelt magyar pap, nyolc-tíz embernek, többségük menekült. A magyar pap éppen csak befejezi a misét és eltűnik. A misén van Mózes, van szent Pál, de nincs haza, nincsenek magyar szentek, nincs magyar himnusz – mert be van tiltva. A felsőőri katolikusok a felső bunkerba járnak, ahol német nyelven dicsérik az Urat. Ez az új osztrák pap meg akarta szüntetni a magyar nyelvű istentiszteletet és egy vasárnap bezáratta a pincét az oda érkező magyar hívek és papjuk orra előtt és tovább nem fizette az orgonistájukat.

Elindult valami béka-egér harc, amiben komolyan a pappal szemben, csak egy-két német nyelvű és nevű ősi burgenlandi magyar állt ki a magyar nyelvűek mellett. Győztes, az időközben kinevezett új püspök lett, aki elrendelte, hogy a magyar mise maradjon a pincében, de legyen. Az orgonista fizetését a püspök folyósítja, mert a helyi pap továbbra se nem vállalja. Az idei éjféli misén huszonötön voltunk – orgonista nélkül. Szomorú ünnep volt.

Kezdetben, mind a német nyelvű (fent), mind a magyar nyelvű (a pincében) mise vasárnap tíz órakor volt. Ez az „úri idő”, mert reggel addig el lehet készülni, mise után meg még marad egy kis idő a kvaterkázásra. Az új osztrák papnak, egyszer csak eszébe jutott – „Krisztusban kedves keresztény testvéreim!” – hogy a két mise nem lehet egy időben: a magyaroké legyen előbb, vagy utóbb. Nehéz ebben logikát találni – hacsak azt nem, hogy tíz órakor harangoznak, méghozzá két haranggal, kilenckor nem. Időközben ezt a papot előléptették, mert újabban reverendáján lila színű gombot visel.

Említsük meg, hogy hajdanán, nincs ötven éve, egy gazdag magyar jelentős adományt tett egy kismartoni kolostornak azzal a feladattal, hogy gondoskodjanak mindég Felsőőrön magyar nyelvű istentiszteletről.

Deák Ferenc „a nemzet prókátora” mondta a magyar képviselőházban 1867. február 17-én, az Alkotmány visszaállításakor: „...s itt nemcsak a magyar ajkúakról szólok, hanem általában a Magyarországot alkotó nemzetről.” Előzőleg pedig a képviselőház 1866. december 15-i ülésén, a november 1-én kelt királyi leiratra készült fölirati javaslattal kapcsolatban: „...önálló, szabad nemzet, Magyarország akármi ajkú lakosainak összessége, complexuma értendő, nem pedig külön az egyes nemzetiségek” „...adja vissza tehát felséged alkotmányos szabadságát a magyar nemzetnek – amit természetesen nem egy nemzetiségre értünk, hanem az összes nemzetiségnek, mint politikai nemzetnek egységére...” „Kérem a t. képviselőket, a magyar alkotmány Magyarország területén a föderációra van-e alapítva, vagy alkotmányos egységre? Hol van az alkotmányban nyoma föderációnak?” (Kónyi Manó: „Deák Ferencz 1866-1867”. Budapest 1897. 132 és 133. old.)

A felsőöri polgármesteri hivatal épülete a 19. század végén épült, az akkori szokásos stílusban. Két emeltes és úgy néz ki, mint minden ilyen, akkoriban épült épület az egész Kárpát-medencében. Itt ülésezik a helyi választott testület és itt vannak az irodái. A testületnek semmi hatalma nincs, az irodákban intézni lehet a be- és kijelentkezést és hasonló ügyeket. Ettől az épülettől ötven méterre áll a „Bezierkshauptmannschaft” (körzeti parancsnokság) épülete. Háromemeletes, legalább háromszor akkora, mint a polgármesteri hivatal épülete és itt összpontosul a körzetben (Bezirk) minden hatalom. Innen irányítják a rendőrséget is. A hivatal főnökét, a „Bezirkshauptmann” a kormány kinevezi. Így működik ez országszerte. Nem gondolom, hogy ez bővebb méltatást igényel.

Nem felesleges megemlíteni, hogy noha Felsőőrrre (talán egyszer?) még magyar miniszter is ellátogatott, de, ha néha mégis valami harcba bonyolódik az itteni magyar, egyedül marad. Amikor az itteni kábel televízió egyetlen magyarországi műsorát, egyik napról a másikra, szó nélkül megszüntették, azt is csak egy kis helyi szervezkedés szerezte vissza. Magyarországtól hiába kértünk segítséget.

A településnek mintegy hatezer lakósa van, az állami támogatással épülő új lakásokba szinte csak horvátokat vesznek. Az utóbbi két polgármester egy szót sem tud magyarul, noha az egyiknek apja, anyja magyar (nemes). A magyar nyelv államnyelv a városban, de a hivatalokban az sem hajlandó magyarul beszélni, aki a református kultúrházban a magyar nyelvű színdarabban szerepel.

Hosszú harc után, az utolsó magyarul is beszélő polgármester Felsőőrre meghozta az úgynevezett kétnyelvű gimnáziumot (megnyitása 1992. szeptember 9. Az akkori Landeshauptmann mindenáron, valami más településre akarta tenni). Ez úgy sikeredett, hogy a két oktatási nyelv német/magyar, illetve német/horvát. Az igazgató egy fiatal horvát lett – aki nem tud magyarul. Az iskolában ritka a magyar nyelvű kiírás. A magyarul tanítók Szombathelyről ingáznak

– a magyarul tanulók többsége is. Az érettségi bálon egész este egy horvát zenekar muzsikál és énekel, horvátul. A rendezvényen annyi a magyar esemény, hogy az egyik magyar tanár vezetésével a diákok pár percig előadnak egy gyenge táncot, magyar énekkel. A magyar vonatkozású tananyag valamivel gyengébb, mint a magyar iskolákban – amint az iskolák is Ausztriában általában gyengébbek a mai magyar átlagnál. (Viszont meg kell jegyezni, hogy Bécs új városnegyedében napjainkban elkészült egy teljesen új egyetem.) Amikor az a bizonyos magyarul is tudó polgármester közvetítésével egyesületem felajánlotta, hogy tartanánk a kétnyelvű gimnáziumban magyar történelmi tárgyú előadásokat önkéntes részvétellel, akár német nyelven, az igazgató elutasította.

Felsőőrött székel a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület, elnöke, ha magyarul beszél, gyakran németre fordítja a szót mondván, hogy úgy jobban megy. Az egyesület nemigen hallatja hangját, befolyása semmire sincs. Néhány évtizede még élt néhány befolyásos személy, akik az egyesületnek is adtak valamelyes súlyt, de ez már a múlté. Akkoriban még kiadtak néhány értékes kiadványt, ami szolgálta a térség múltjának tárgyilagos őrzését. Talán a legértékesebb Barsi Ernő győri néprajzkutató munkája: „Daloló Őrvidék” – két kötetben, igen színvonalas munka. Valóban az utolsó percben, 1987-ben adták ki. Nagy értéke, hogy nemcsak a – talán teljes? – zenei emléket megőrzi, de a szövegekben, útmutatásban és magyarázatban a tájnyelvet is. Az alsőöri volt egyházi iskola felújítása alkalmával rendezett ünnepségre elhoztuk a Nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium leánykarát. Vezetőjüknek elküldtem Barsi két kötetét. A felsőöri református istentisztelten egyházi énekeket énekeltek, majd utána a kultúrházban műsort adtak. Az egész közönség velük énekelte a dalokat, hiszen a székelyek ugyanezeket éneklék. Csak náluk úgy szól, a dal, hogy „Kolozsvári híres utca, cimbalommal van ki rakva” – itt pedig: „Felsőöri híres utca...” Nem sok szem maradt szárazon.

A két kötetet elküldtem egyesületünk egy tagjának, Kárpátalján Tiszapéterfálvára az ottani zenei iskola igazgatójának is. Egyik nagy rendezvényünkön kis csapatával a dalok ottani zenekari változatával lett – a közönség kedvence.

Megemlítek még néhány kiadványt, ami annak a bizonyos régi itteni Kultúregyesületnek az eredménye, akkor is, ha az a kiadványból nem mindég derül ki. Terjedelemre a legnagyobb: „Die Obere Wart”. Oberwart 1977. A kötet a Landesregierung támogatásával készült, képes melléklettel 550 A/4-nél nagyobb oldal. Sok érdekessége mellett megőrzi néhány helyi kismemes színes címerét: Bertha, Cseresnyés, Csernánzky, Fülöp, Pálffy, Pongrácz (az előző polgármester neve), Rába, Tallián. Mindegyik címerben van fegyver. A Berta és a Fülöp címerpajzsa most Felsőőr városával majdnem teljesen azonos. A Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága adta ki 1988-ban Szombathelyen Gaál Károly: „Aranymadár. A burgenlandi magyar falvak elbeszélő kultúrája” című 496 oldalas igen értékes, jól rendezett kiadványát. És végül a lakiteleki Antológia Kiadónál jelent meg szép új „ruhában” 1999-ben Juhász László: „Burgenland Várvi-

dék. Történelmi útikalauz.” Harmadik, javított kiadás, 271 oldal, tartalmazza a települések magyar, német és régi magyar nevét. Ide is tartozik egy gondolatsor.

A települések magyar neve, csak a nagyon öreg emberek fejében és néhány régi írásban van még. Az újabban kijövők, már csak a német neveket tanulják meg, hiszen Burgenlandban is, miként a világ többi részén is az a tapasztalat, hogy valaki minél később jön Magyarországról, annál zavartabb a nemzettudata. Ezek az emberek aztán zavarják a helyiek nemzettudatát is, amit Kádárék tudatosan is szerveztek azáltal, hogy a saját embereiket is küldték mindenhová, ezzel a feladattal. Sokan tudják ezt a Hazában is, de ma már nemigen zavar senkit. Már Horn Gyula is összehívott Nyugatról egy sereg embert, állampénzen, az Országházban ülészetek – nemigen akadt köztük olyan, aki az elmúlt évtizedekben bármi hasznosat tett volna a magyarságért: akár külföldön, akár a hazában. Azóta ismétlődnek ezek a rendezvények, gyakran ott vannak azok, akik a helyi rendőrség besúgói, ki is tüntetik őket, de ott vannak a magyarországi bolsevista párt utolsó vezetői közül is néhányan. Természetesen mind, mint a nyugati magyarság képviselői. Az Antall kormány idején próbálkoztak valamivel, aminek „országimázs” nevet adtak, amit hamarosan sokan „országblamáznak” neveztek és azóta se híre, se hamva. Annak a kormánynak az utolsó perceiben Katona Tamást kinevezték ezzel a feladattal államtitkárnak, de semmi mást nem kapott hozzá. Más kérdés, hogy ugyan tudta-e, hogy mi lett volna a dolga? Itt kell megemlíteni a magyar papok és lelkészek ügyét is. Magyarországról küldik őket, minden irányba, illetve küldenek az egész Kárpát-medencéből Nyugatra. Ezek a papok és lelkészek semminemű különös képzésben nem részesülnek és sejtelmük sincs új helyzetükben feladatuk lényegéről. Azok a papok, akik valaha tényleg menekültek, még igen sokat tettek értünk, de az újabbak csak gyorsan vásárolnak egy új autót, összebarátkoznak azokkal, akikkel teniszezni lehet, miséznek, keresztelnek, temetnek – ha a helyi pap engedi! – és ezzel kimerülnek. Nem írom itt le, hogy mi lenne a feladatuk. Illetve: hogy évtizedeken át, sehol a világban nem volt más ember, akinek lett volna valami hivatali ereje a védelmünkre. Csak a lelkipásztorainknak. Többségük megtette a magáét – mára ők is elmúltak.

A Kultúregyesület Burgenlandban szinte kizárólag abból a pénzből él, amit az osztrák kormánytól kap. A Kultúregyesület mint bejegyzett egyesület működik. Nehéz tudni, hogy kit és mit képvisel, hiszen önminősítése szerint a burgenlandi magyarokat képviseli – tehát nemcsak saját tagjait. Ezek a magyarok – kivéve a néhánytucat menekültet – önmagukat osztráknak minősítik. Mit képviseljen akkor ez az egyesület? A kérdést föl sem teszik.

Az 1976-os Népcsoporttörvény értelmében 1979-ben létrejöttek a népcsoporttanácsok, tanácsadói joggal: cigány, magyar, horvát és szlovén. A zsidóknak kultuszgemendéjük van – az teljesen más (Gemeinde = közösség, hitközség). A magyar tanács tagjait a bécsi kormány mellett működő Kancellári Hivatal (Bundeskanzleramt) kiválasztja és kinevezi. A legutóbbi magyar népcsoporttanácsban négy tanács tag képviselte a burgenlandi, négy a bécsi magyar egyesüle-

teket, négy jelöltet az egyház, négyet pedig a politikai pártok küldetek a tanácsba. Felesleges elemezni ezt a tanácsot, összetétele megmond róla mindent. Annyit azért kiemelek, hogy, ugyebár, a nyugat-magyarországiak össze vannak keverve a bécsiekkel. Természetesen a burgenlandi képviselők is „a burgenlandi magyar kisebbség” ügyében szorgoskodnak – ezzel mindent meg is mondtunk, de fent le is írtuk: népcsoporttanács – a kisebbségekért, politikai pártokkal. Ez a fából vaskarika is mutatja az „anyaország” hatását – ahol minden tiltakozás ellenére, pont a magyar diplomácia nevezi kizárólag kisebbségnek a magyar őshonos közösségeket Kárpát-medence szerte az elszakított területeinken. Micsoda szörnyű dolog ez is: mi az, hogy „anyaország”? Gyarmatokkal összefüggő kifejezés – de milyen anya az, akinek levágták a kezét és a lábát? Szegény édes magyar anyanyelvünk – bocsásd meg nekik – noha tudják, mit vétkeznek. Álljunk meg egy szóra. Alakult ugyanis cseh és szlovák népcsoporttanács is – noha ezek a „népcsoportok” – szinte kizárólag – csak Bécsben léteznek. Tehát Bécsben őshonos a cseh és a szlovák? Például ez adhatta az ötletet a bécsi magyaroknak, hogy akkor ők is lehessenek „őshonos nemzeti közösség”.

Teljes terjedelmében adom azt a beszámolót, amit a Népcsoportügyek Bécsi Munkaközössége ülésén, 2006. október 11-én mondott Kulmann Ernest, akinek nevét a telefonkönyvben nem nézném magyarnak. Kulmann közel két évtizeden át volt Felsőpulya (Oberpullendorf) polgármestere és majdnem ugyanennyi ideig a magyar népcsoporttanács elnöke. Sajnos nem találtam újabb, de semmi esetre sem ennél jobb ilyen beszámolót. Ám nyugodtak lehetünk: Isten malmai Ausztriában sem örölnék valami gyorsan...

„Ha az alábbiakban az ausztriai magyar népcsoporttanács elnökeként beszámolok az 1976. évi népcsoporttörvénnyel kapcsolatos tapasztalataimról, akkor csak az utolsó nyolc évre vonatkozóan és csak a magyar népcsoport szempontjából teszem.

A népcsoporttörvény minden hiányossága és gyengesége ellenére a népcsoportok túlélésének alapját képezi Ausztriában – legalábbis ez érvényesül a magyar népcsoport esetében, mert valamelyest fékezi a teljes beolvadást.

Amikor megkezdtem tevékenységemet a népcsoporttanácsban, az volt a meggyőződésem, hogy sokban hozzá tudok járulni népcsoportom helyzetének javulásához. Hamarosan fel kellett azonban ismernem, hogy ez tévedés volt, mert a népcsoporttanácsok feladatai – bár a törvényt olvasva szépnek tűnnek – a gyakorlatban mind állami, mind szövetségi szinten kizárólag tanácsadói hatáskörre korlátozódnak. Nem emlékezem olyan esetre, amikor a népcsoporttanácsot a 3 par. anyagi támogatási ügyeinek kivételével tanácskozássra összehívták volna. A népcsoportok helyzetének javítására a tanácsok által kidolgozott javaslatokat is, ha egyáltalán, akkor legfeljebb tudomásul vették, de messzemenően semmibe vették. Mint a tanács tagjának az a benyomásom, hogy a tanács által kifejtett hatékony népcsoportmunka a törvényhozó – értsd Szövetségi Kancellária – számára nem kívánatos. Jószerével inkább ’fölülről’ döntik el, mi jó, vagy rossz a népcsoportnak. A népcsoportok támogatására való tekintettel, amelyre

mindegyik népcsoport rászorul, az érintettek inkább beletörődnek a helyzetbe, mintsem hogy védekezzenek.

Felteszem tehát a kérdést, hogy a népcsoporttörvény 3. paragrafusa tartalmazza-e az összes népcsoportüggyel összefüggő teendőt? Különös tekintettel arra, hogy a népcsoporttanácsok nem rendelkeznek más törvényesen biztosított érdekképviseléssel, megfontolandó lenne, hogy a tanácsok feladatkörét, illetékességét milyen formában lehetne kiszélesíteni? Biztos vagyok abban, hogy a népcsoporttanácsok szorosabb bevonása a népcsoport politikába nemcsak a népcsoportok egyesületeire lenne pozitív kihatással, de sikeresebb párbeszédet is eredményezhetne a Szövetségi Kancelláriával is, amelynek hatáskörébe tartoznak a népcsoportügyek.

Lássuk a tanácstagok kijelölését, kinevezését. Ebben az összefüggésben utalok a nemzeti kisebbségek védelmét szolgáló keretmegegyezés Tanácsadó Bizottságának 2002. május 15-i beszámolójára. Ott az áll, hogy a népcsoporttanácsok rendszere annyiban értékes, amennyiben lehetőséget nyújt a népcsoportok tagjainak, bizonyos mértékben beleszólni a népcsoport ügyeibe. Ha a bizottság a továbbiakban megállapítja, hogy a népcsoporttanácsok tagjainak kinevezési eljárása kritikára ad okot, mert a népcsoportok nem kapnak kielégítő módon képviselést, úgy a népcsoportok több tagjának is ez a véleménye. A bizottság azon nézeten van, hogy a hatóságoknak a tanácsok kinevezési eljárását jobbítás kezdeményezése céljából felül kellene vizsgálnia.

Nos, a Szövetségi Kancellária a korábitól eltérően a jelenlegi magyar népcsoporttanácsnak összeállításánál (nem tudom, hogy a többi népcsoportnál is ugyanezt az eljárást alkalmazták-e?) úgy járt el, hogy 12 egyesületet 'representatív' nyilvánított, és ezáltal feljogosította őket arra, hogy tagjaik köréből nyolc képviselést betöltésére kijelöljenek 1-1 személyt a népcsoporttanácsba. Alapvetően tisztázásra szorul, jogilag vajon mennyire mérvadó, ha az érintett népcsoport egyesületek maguk között megegyeznek és tagjaik köréből egyes személyeket közösen jelölnek a népcsoporttanácsba? Továbbá, hogy alkalmasint az elismert népcsoportok egyesületeinek nem létező képviselő testülete alkalmas lenne-e a javasolt jelöltek köréből demokratikus úton a szükséges számú tag kiválasztására?

A jelenlegi magyar népcsoporttanács kinevezésének már említett esetéhez:

A képviselést kérdését a Szövetségi Kancellária oly módon kezelte, hogy ezt eleve eldöntötte tizenkét magyar egyesületnek reprezentatív nyilvánításával. Aligha hárítható el a gyanú, hogy a tanácsok összeállításánál, ill. a tanácstagoknak a kancellár általi kinevezésénél a Szövetségi Kancellária előre gondoskodik arról, hogy az egyes tagok vele szemben nem helyezkednek ellenzéki álláspont-ra.

Tisztázni kellene tehát az arányosságot, hogy az összes egyesület, kicsi vagy nagy, egyaránt maguk döntsenek, és tetszés szerinti számban eszközölhetnek jelölést. Vagy ehhez csak a 'representatív' egyesületeknek van joga?

A politikai pártok és az egyházak képviselőinek jelölésénél is növekednek a problémák. Egyre gyakrabban fordul elő, hogy egyes párt-, vagy egyházi képviselők feladatukat tehernek tekintik és egyre kevésbé törődnek a népcsoportok érdekeivel, és még az üléseken sem jelennek meg.

Ami a népcsoporttanácsoknak 7. paragrafusa szerinti közös üléseit illeti, szeretném a következőket megállapítani:

Az 1997. évi közös Kohl-Kostelka-papír a tanácselnökök és helyetteseik konferenciáját állandó intézménynek hirdette meg. Átmeneti megoldásként a Szövetségi Kancellária részéről Martin Ivanovicsot bízták meg a konferencia vezetésével.

Mivel a testület törvényes létrehozása kormányrendelet híján elmaradt és az 'Elnöki Konferencia' nem alakulhatott meg, ezért a tanácskozások csak 'nem hivatalos' jellegűek, és a hozott határozatok nem kötelező erejűek, azért, mert – legalábbis a törvénycikk szerint – az ülések összehívására a Szövetségi Kancellária jogosult.

Igaz ugyan, hogy a Népcsoporttörvény 8. paragrafusa szerint a szövetségi állam támogató intézkedésekkel gondoskodik a népcsoportok megtartásáról és fennmaradásuk biztosításáról, de ez még messze nem jelenti azt, hogy ez minden népcsoportra egyaránt vonatkozik. Különösen nem a magyarokra. A magyar népcsoporttanácsnak a támogatások igazságosabb elosztására vonatkozó többéves követelése, azaz a többi népcsoporttal egyenlő kezelésben való részesítése csak az Állami Számvevőszék 2004-es jelentésének nyilvánosságra hozatala után talált néminemű meghallgatásra. Érdekes módon egyszerűen lehetővé vált, hogy a magyar népcsoport a két utolsó évben nagyobb támogatásban részesüljön, bár ez még mindig távol van a többi népcsoporttal való egyenlőségtől.

Ebben az összefüggésben szeretnék utalni a Számvevőszék utolsó jelentésére, amelynek idevágó kivonatában többek között megállapítja, '...hogy a népeség számához viszonyítva a támogatási eszközök elosztása az egyes népcsoportok között nem kiegyensúlyozott...'

Mint ismeretes, a magyar népcsoport létszámbelileg ugyan a legnagyobb Ausztriában, de a horvát és a szlovén népcsoportoz képest csak a támogatási összegnek jelenleg tíz százalékát kapja.

A 3. paragrafus előírásaiban is megmutatkoznak a népcsoporttanácsok korlátozott lehetőségei, őket ugyanis a támogatás területén csupán „méltányos határidő kitűzése után” hallgatják meg. Éppen e területen mutatkozik meg a gyakorlatban, hogy a népcsoporttanácsoknak alig van mozgásterük. Ugyan meghallgatják őket, javasolhatnak, ajánlhatnak, azonban ezzel azonnal szembeállítják a rendelkezésre álló teljes támogatási keretet, ami viszont nem kielégítő.

A beadott javaslatokat a legmesszebbmenőkig ignorálják, ugyanis az évente benyújtott kérvényeket arra vonatkozóan, hogy magasabb szintre emeljék a magyar népcsoport támogatását és ezáltal a többi népcsoporttal arányosan részesüljön támogatásban. Végző soron a Szövetségi Kancellária a támogatási szerződéseket az egyes egyesületekkel külön-külön bonyolítja le, amire a tanácsoknak

nincsen befolyása. Emellett feltűnő, hogy a Szövetségi Kancellária az egyes népcsoportokon belül is (legalábbis a magyarnál) a támogatási eszközök elosztásánál saját mércéjét alkalmazza.

A 10. paragrafus előírásai a népcsoporttanácsok számára ugyancsak teljesíthetetlenek. Bár az egyesületek támogatási kérvényeiket legkésőbb a tárgyév januárjában le kell adják, a támogatási szerződések megkötése a népcsoporttanácsok számára jóval a 10. paragrafusban megadott határidő után történik, miszerint a tanácsoknak minden évben legkésőbb május 1-ig be kellene nyújtaniuk a következő évre a támogatási intézkedések tervét, beleértve ezek anyagi vonzatát is. A tanács, érthető módon, ennek az előírásnak nem tud eleget tenni, hiszen ebben az időpontban az egyes egyesületek még a folyamatban lévő tervek elfogadására sem kaptak ígéretet.

Befejezésül meg kell állapítani, hogy a népcsoportok problémáit a hivatalos politika eleve nem úgy kezeli, ahogyan ez a népcsoportok szempontjából kívánatos lenne. Szövetségi és állam szinten a hivatalos népcsoport politika szabja meg, mi lehet a népcsoportok érdeke és mi szolgálja javukat.

Kritikus, de mint vélem, építő szavaim ellenére az a véleményem, hogy a népcsoportok helyzetének megjavítása általánosságban törvényes úton, mindkét oldali jóakarattal elérhető.”

Az Ausztriai Magyar Népcsoporttanács új irányelveket dolgozott ki a szövetségi kormány népcsoport támogatási pályázatainak elbírálására 2014. december 12-i dátummal. Sorsa ez idő szerint ismeretlen. Itt közlök egy szakszerű magyarázatát.

„Ausztriai Magyar Népcsoporttanács

A népcsoporttanács kérésére közreadott támogatási irányelvekkel kapcsolatban többen megkerestek kérdéseikkel. Az alábbiakban közreadom a fontosabb tudnivalókat.

A népcsoporttanácsot az osztrák törvényhozás az 1976-ban elfogadott Népcsoporttörvénnyel hozta létre. Ausztriában jelenleg hat törvényesen elismert népcsoport van: szlovén, horvát, magyar, roma, cseh és szlovák. Jelenleg tárgyalások folynak az itt élő lengyelek népcsoportkénti elismeréséről.

Külön szeretném felhívni a figyelmet a kisebbség és a népcsoport közti különbségre: Míg a kisebbséghez a többségtől eltérő, más adott nemzetiségűek tartoznak, addig a népcsoport tagjai az osztrák törvény meghatározása szerint az egy adott területen élő osztrák állampolgárságú őslakosok, akik magukat az illető népcsoporthoz tartozónak vallják.

A magyar népcsoportot kezdetben a burgenlandi magyarok alkották. A népcsoport hatályát Bécs és környékére 1992-ben terjesztette ki a szövetségi kormány. Ebben nagy része volt a Központi Szövetségnek, élén annak akkori elnökével, dr. Deák Ernővel, és az akkori alkancellárnak, dr. Erhard Buseknek.

Az egyebütt Ausztriában szórványban, vagy a góccokban: Grácban, Linzben, Salzburgban, Innsbruckban élő magyarokra a népcsoport-törvény hatálya nem terjed ki, egyesületeik pályázatait ugyan a BKA (Bundeskanzleramt: a szövetségi

ségi kormány hivatala) hallgatólagosan elfogadja, de csupán névleges összegű támogatásban részesülnek.

A Népcsoporttanácsot a törvény a kormány tanácsadó szervének rendelte a népcsoportokat érintő kérdésekben. Tagjait ajánlás alapján a Szövetségi Kancellári Hivatal (*BKA*) V. alkotmányjogi főosztályának (*Sektion*) népcsoportügyekkel foglalkozó osztálya (*Abteilung f. Volksgruppenangelegenheiten*) választja ki és a szövetségi kancellár nevezi ki 4 évre. Ajánlásra jogosult négy csoport (*Kurien*): a területileg illetékes tartományi gyűlésben a legtöbb szavazattal rendelkező pártok titkárságai, a területileg illetékes katolikus és protestáns egyház vezetői, a településterület közigazgatási szervei (önkormányzatok) és az illető népcsoport reprezentatív társadalmi szervezetei. A tagok kiválasztásánál elvileg a kancelláriának figyelembe kellene vennie azt, hogy a jelölt a népcsoport tagja, annak életében részt vesz, ismeri annak helyzetét és körülményeit.

Külön önkormányzati képviselők meghívásától a magyar tagozatnál a BKA kezdettől fogva eltekintett, mert a pártok képviselői amúgy is önkormányzati tisztségviselők. A pártok és az egyházak jelöltjeit természetesen nem a kancellária választja ki.

A magyar tagozatnak kezdetben nyolc tagja volt: a burgenlandi ÖVP és SPÖ 1-1 képviselője, a katolikus és protestáns egyház 1-1 képviselője és a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület által jelölt 4 képviselő. Mikor Bécs és környéke is a népcsoport része lett, a tagok száma 16-ra emelkedett. Az 8 új tag ajánlására természetesen az illetékes bécsi szervek jogosultak. A pártok közül eleinte az SPÖ (szociáldemokrata párt) és az ÖVP (osztrák néppárt) küldött képviselőt, az utolsó bécsi tartományi választás eredményeként az SPÖ és az FPÖ (szabadság párt) jelölhetett tagot, az egyházaknál a katolikus egyház egyet és az Ausztriában egy uniót alkotó evangélikus és református egyház is egy tagot jelölt, valamint a Központi Szövetség 4 jelöltje lett tanácsstag.

A BKA 1997-től 12-re bővítette az általa reprezentatívnak tartott egyesületek számát a Központi Szövetség heves ellenzése dacára. A panaszemelés a Közigazgatási Bíróságnál (*Verwaltungsgerichtshof*) a BKA ellen sikertelen maradt. (Lásd a 2003-ban hozott ítéletet:

https://www.ris.bka.gv.at/JudikaturEntscheidung.wxe?Abfrage=Vwgh&Dokumentnummer=JWR_1999120187_20030526X02).

A BKA által jelölésre felkért 12 ú.n. „reprezentatív” egyesület jelenleg a következő:

Alsóőri Magyar Média- és Információs Központ UMIZ
Bécsi Magyar Munkásegylet BMME
Burgenlandi Magyar Kultúregyesület BMKE
Burgenlandi Magyarok Népfőiskolája
Bornemissza Péter Társaság
Csúcsszervezet
Délbáb Bécsi Magyar Kultúregyesület
Európa Club
Kaláka Club

Központi Szövetség AMSZEKSZ
Közép-burgenlandi Magyar Kultúregyesület
Magyar Iskolaegyesület Bécs

A BKA új eljárásának bevezetése után a Központi Szövetség kezdeményezésére rendszeresen előzetes egyeztetésekre került sor, ahol a 12 burgenlandi és bécsi reprezentatív egyesület megegyezett a 4 burgenlandi és 4 bécsi, összesen 8 egyesületi jelölt (*Vereinskurie*) személyeiben, továbbra sem hagyva a BKA-nak beleszólási lehetőséget a magyar tanácsstagok személyét illetően.

A 2014-ben esedékes jelölés idején a Központi Szövetség és a Kerekasztal külön egyeztető beszélgetéseket tartott, amelyeken összesen 18 jelölt nevezésére került sor. Így a BKA-nak végre sikerült érvényesítenie válogatási jogát. Fiatalítással és a nők nagyobb mérvű bevonásával érvelve, több oldali tiltakozás ellenére a BKA Faymann szövetségi kancellár nevében egy, az előzőktől erősen eltérő összetételű tanácsot nevezett ki.

Jelenleg a tanács tagjai a következők:

<u>Vereinskurie:</u>	
Mag. ZSÓTÉR Iris, Bakk. Vorsitzende / elnök	Burgenländisch-Ungarischer Kulturverein / Burgenlandi Magyar Kultúregyesület, Oberwart
Mag. HOLLÓS Josef Stellvertretender Vorsitzende / elnökhelyettes	Peter Bornemisza Gesellschaft & Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, Wien /Központi Szövetség
Dr. BAUMGARTNER Gerhard	Ungarischer Schulverein Wien / Magyar Iskolaegyesület
Mag. HORVATH Günther	UMIZ, Unterwart
KANCAR-VIRAG Erika	Ungarischer Arbeiterverein, Wien BMME
Mag. KULMANN Ernest	Mittelburgenländischer ungarischer Kulturverein, Oberpullendorf / Középburgenlandi Kultúregyesület
Mag. NÉMETH Matthias	Ökonomische Interessengemeinschaft der Ungarn in Österreich / Kaláka
Mag. SOMOGYI Attila	Volkshochschule der Burgenländischen Ungarn, Oberwart
<u>Kirchenkurie:</u>	
KOTH Helena	Diözese Eisenstadt / kismartoni püspökség
Pfr. Mag. MESMER Otto	Evangelische Kirche A.B. / evangélikus egyház
OKR i. R. Dr. NÉMETH Balázs	Evangelische Kirche H.B. / református egyház
Ing. SZEMERÉDI Tibor	Erzdiözese Wien / bécsi érsekség
<u>Politikerkurie:</u>	
LT-Abg. GR FLORIAN-SCHÜTZ Peter	SPÖ, Wien
Bgm. HORVATH Josef	ÖVP, Unterwart

GR Stadt R VBgm. MISIK Dietmar	SPÖ, Oberwart
Bezirksrat STUMPF Michael	FPÖ, Wien

A Tanács elnökét és helyettesét a tanács maga választja. A tanácsot a kancellária illetékes alosztályának vezetője, Mag. Dr. Christa Achleitner hívja össze, a német nyelvű ülést a tanács elnökével közösen vezeti.

A magyar tanács a tagok közös megegyezése alapján rendszertelenül összejön aktuális kérdések megbeszélésére, vagy a „hivatalos” ülés előkészítésére. Ezen megbeszéléseket az elnök vezeti, és a nyelv német, mert a tagsághoz viszont nem követelmény a népcsoport nyelvének ismerete. (A jelenlegi tanács két tagja nem tud magyarul.) Hogy e nélkül egy tanácstag hogyan ismerheti a népcsoport kulturális helyzetét és igényeit, azzal a törvényhozók már nem zavartatták magukat.

Az osztrák Népcsoporttanács – és annak magyar tagozata – tehát nem tekinthető az Ausztriában élő magyarok képviselői szervének, mert egy kiválasztott, ill. kinevezett grémium, amelynek pusztán tanácsadói jogköre van.

Erre vonatkozóan ugyancsak kesernyésen állapította meg búcsúmemorandumában Kulmann Ernő (Ernest), Felsőpulya volt polgármestere és a magyar tagozat 2010-ben magát újra már nem jelöltető elnöke, hogy hosszú tagsága, ill. elnöksége alatt osztrák hazájának egyetlen egyszer sem volt szüksége tanácsára. Szemerédi Tibor”

A „reprezentatív” „Burgenlandi Magyar Kultúregyesület” (Burgenlandisch-Ungarischer Kulturverein) adja ki a térség egyetlen magyar nyelvű lapját „Örvidéki Hírek” címmel havonta egyszer, négy színes A/4 méretű mélynyomású oldal, merített papíron, benne az egyesület önmagát népszerűsíti. Évente egyszer megjelenik egy A/5 méretű füzet is, nagyobb terjedelemben. Az utolsó szám nemrég jelent meg: „Örség” címmel, 2013. 55. szám, 100 oldal, színes képekkel, merített papíron. Tartalom: „A magyar konyha” - 35 oldal - főznek hortobágyi húsos palacsintát is. „Bodzavirág receptek” - 7 oldal. „Mézkóstoló” - 8 oldal. „Borkóstoló” - 9 oldal. „Rétesek” - 6 oldal. „Krémek és kenőcsök” - 4 oldal. „Kenyér, pogácsa” - 4 oldal. „Immunrendszer erősítése” - 5 oldal. Ismét „Ételek, sütemények” - 9 oldal - töltött káposzta, bableves, stb. A szereplők életrajza két nyelven - 16 oldal. Nem szerepel egyetlen vasmegeyei étel se, mint a bónensterc és a lisztsterc, de van tiramisú. Jegyezzük meg, hogy Burgenland Ausztria egyetlen nagyobb mezőgazdasági vidéke. Tisztességes bort csak itt termelnek.

A térség lapjai csak németnyelvű közleményeket tartalmaznak, kivétel az egyházak lapja Felsőőrött (KONTAKT. Ökumenische Kirchenzeitung für Oberwart), ahol két felekezet (református és evangélikus) magyar papja is ír minden alkalommal egy-egy nyúlfarknyi magyar szöveget – katolikus részről csak az osztrák pap szerepel, természetesen csak németül. De ha például a cigányok rendeznek valamit, akkor arra valamennyi helyi lap többször visszatér, oldalas szövegekkel, nagy színes képekkel. Így történt ez napjainkban is, amikor

2013. június 7-én, 16,30-kor az alsóőri „Ungarischer Hof” vendéglőben volt a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület 45 éves jubileumi ünnepe. Beszámolót egyetlen helyi lapban találtam – öt sor szöveg és egy tenyérnyi kép egy színpadról, ahol három pár táncolt. A Magyar Média- és Információs Központ (Alsóőr) meghívott a „2014. március 15-én, szombaton 18:00-kor az alsóőri öreg iskolába az 1848-as forradalom és szabadságharc 166. évfordulójának tiszteletére rendezendő emlékünnepekre”. A Bezirksblätter Oberwart 26/27. März 2014-i számában a 18. oldalon erről megjelent egy 4,5X6 cm-es, 14 soros szöveg, egy ugyanekkorra képpel. A szövegben „...ein *literarischer* Abend zum Gedenken an den 166. Jahrestag der ungarischen Märzrevolution von 1848” szerepel. Tehát a magyar meghívóból hiányzik a „magyar” (mert lehet az a forradalom bécsi is, olasz is), a német beszámolóból meg hiányzik a „szabadságharc” szó – hiszen irodalmi este (*literarischer Abend*) hívnak.

A „Bezirksblätter Oberwart” 2014. március 12/13-i 64 oldalas számában egyetlen magyar vonatkozású hír áll – németül, noha Oberwartban két hivatalos nyelv van: a német és a magyar. Idézem a hírt: „Ungarische Künstler in der Dorfscheune” (Fordításomban: Magyar művészek a falusi csűrben.) „Sesch Künstler des Kös-zeger Kunstvereins stellen in der Dorfscheune Buchsachen unter dem Titel 'Opus H in A' aus. Die Vernissage am 7.3. eröffnete Gerhard Krutzler. Musikalische Begleitung kam vom Markt Allhauer Jungpianistin Julian Frischherz.” Tehát hat művész kiállít Kös-zegről (a nyomtatott szövegben a szót el kellett választani), a kiállítást megnyitja Krutzler és muzsikál hozzá Frischherz. A mellékelt 4,5X3 cm-es, aláírás nélküli képen kivehető öt alak. Kik ezek? – és hol van a hat névtelen művész, akik kiállítanak?

A térség, a hajdan volt, hátravont magyar gyepű, ahová munkára rabokat és foglyokat, őrzésre székelyeket és besenyőket telepítettek a magyar királyok. A katonákat utóbb nemesítették. Itt élő utódaik nemesi oklevelét lakásukban kiteszik a falra. Az öregebbek még a ragadványneveket is tudják. A burgenlandi 2014. évi telefonkönyvben az őslakosok neve nagy bokorban jelenik meg, míg a „gyüttmentek” (így nevezik az itteniek őket, még a németnyelvűek is) többnyire egy-két névvel szerepelnek. Álljon itt néhány példa, derék székelyeink jelenlétére is.

Alsóőr: Benkő 5, Farkas 16, Gaal 1, Kelemen 5, Liszt 3, Paal 1, Seper 20, Szabo 16, Takacs 4. A fent kiemelt nemesek közül: Bertha 1, Raba 3.

Felsőőr: Adorjan 17, Baliko 14, Balla 3, Balogh 3, Benedek 9, Benkő 29, Böcskör 19, Farkas 5, Gaal 12, Gangoly 15, Gulyas 6, Hegedüs 7, Horvath 36, Imre 42, Kajdocsi 5, Karoly 7, Liszt 3, Miklos 7, Molnar 10, Nemeth 9, Pal 13, Racz 4, Seper 20, Szabo 31, Toth 9, Tölly 11, Zambo (biztosan nemes) 11. A fent kiemelt nemesek közül Bertha 1, Csernaczký (lehet, hogy ez a helyes írásmód, de a fenti könyvben elvették?) 1, Fülöp 13, Pongracz 15, Raba 3 – de én ismerek asszonyt, akinek ma német neve van, de otthon a falon ki van téve a „Rába” nemesi oklevele, Tallian 2.

Felsőpulya: Galos 8, Horvath 11, Kovacs 9, Nagy 6, Sulyok 6, Szalai 6, Toth 5, Tucza 10. A fent kiemelt nemesek közül itt egy sem található.

Sziget (Vöröstoronnyal együtt van a telefonkönyvben): Horvath 6, Imrek 12, Miklos 9, Pathy 6. A fent kiemelt nemesek közül: Fülöp 1, Tallian 8.

Minden esetre: vannak számomra németesen és vannak számomra szlávosan hangzó nagyobb névbokrok is, ezek közül én nem tudom, hogy melyik lehetnek nemzetünk tagjai, vagy az ő leszármazottaik – de valaha ők is mind magyarok voltak, mint mink. Így akarta ezt a magyar nemzet, a mi írott történelmi alkotmányunkban.

Ezeken a településeken ötven évvel ezelőtt csak magyarul szólt a dal – és az akkor tényleg dal és nem eszeveszett üvöltés volt, mint ma a „dal” Magyarországon. Ahol fiatalok a diszkóban agyontapossák egymást, mert nincs zenei nevelésük – amint azt nemrégiben a Nemzetközi Kodály Társaság nyílt levelében így megállapította. Az emberek esténként tollfosztásba, kukoricafosztásba, meg répát vágni jártak. Az utcákon megbeszélték a nap dolgait, a fiatalok meg cicázni jártak, még a szomszéd faluba is. Ma, ha egy ilyen helyen jár az ember, sötétedés után egy teremtett lelket nem lel sehol. Az ablakok zárva, sötétítve.

Álljon itt egy versike – ilyeneket napjainkban, harsány nevetéssel olvasnak a kocsmában. Mindenki jobban érti, mint az ide menekült magyarok, akik, ha nem Magyarországról menekültek, akkor legszívesebben letagadják, hogy a hazájukban még magyarok voltak – többnyire a szüleik akaratából. Íme, a vers – nem nagy mű, ezért csak néhány versszakot idézek a huszonegyből. A helyesírás itt a németben többször hibás, valamint a der, die, das (a, az – nemek szerint) a versben szándékosan el van rontva, mert a magyarok, ugye, nem tudják megtanulni. De Goethe is feleslegesnek tartotta, a frankok megtartották (le, la, les), az angol-sászok már nem (the). Mellé írom csak a tartalmat:

Ungarische Schöpfungsgeschichte

Gewackelt hat das ganze Welt,
daß Wind sie nicht davonweht,
hat rechts und links Gott aufgestellt
zwei dicke schöne Honvéd.

Was hat dann Gott zuerst getan?
Den Affen, ohne Frage.
Orangután és Délután,
was hab'n gemacht die Tage.
Die Luft war kék, der Gras war zöld
für alle Tiere Magen.
Doch dan hat auf dem Angyal föld
der Kain... Izé erschlagen.

Magyar teremtéstörténet

Ingott az egész világ.
Hogy a szél el ne fújja,
Isten jobbra és balra állított
két szép kövér honvédet.

Mit tett Isten elsőként?
Kétségtelenül a majmot.
Orangutánt és Délutánt,
Ebből lettek a napok.
A levegő kék, a fű zöld volt,
minden állatnak lett gyomra.
Angyal földön pedig
Kain agyoncsapta... izét.

Da hat das liebe Gott gepfeift,
hat sich gebäumt der Maros,
und mit der Sinflut hat ersäuft
den ganzen Lipitváros.

Wie Erde trocken war,
hat angefangen zu reiten
Held Attila mit Hunneschar,
um Kultur zu verbreiten.

Erst hat gegründet Ungarland,
dann Rom, Athen és Kreta,
und alle Menschen, was bekannt,
sind nachgekommen späta.

In Papyrusch man lies seit je
nur leider ging verloren –
daß Kleopatra Kiralyné
in Kispest war geboren.

Denn jede große Mann mit „i”
ist ein Magyar gewesen.
Bei Gorki, Gandhi, Márkonyi
kann man das selber lesen.

Und wenn ein Stadt hat „a” und „o”,
war Ungar Urbewoner:
Kalkutta, Praga, Karthago,
Tokio es Verona.

Und was wär Wien? Wien wär für Katz!
Szent Istvan hat gegründet,
auf Istvan-ter den Stephansplatz,
weil Mitleid hat empfindet.

So werden wir, barátocskam,
das Wiener erbe wahren,
denn Kálmán, Léhár, Abraham
steh'n Wacht wie drei Husaren!

Ungarherz muß vieles leiden,
steht im Hintergrund bescheiden,
zupft sich kleines Lied auf Zither:

EXTRA HUNGARIAM NON ESCHT VITA!

Fütyült rá a Jóisten,
megépítette a Marost,
az özönvízzel elsöpörte
az egész Lipitvárost.

Amint a föld kiszáradt,
elkezdett lovagolni
hős Attila hunjaival,
hogy terjessze a kultúrát.

Először megalapította Éretlenországot,
Majd Rómát, Athént és Krétát,
és mindazon népeket,
amelyek utóbb lettek.

Azóta lehet papiruschon olvasni
de sajnos elveszett –
hogy Kleopatra királyné
Kispesten született.

Mert minden nagy ember „i”-vel
Magyar volt.
Gorki, Gandhi, Márkonyi esetében
olvashatja az ember.

Ha egy város nevében van „a” és „o”,
őslakói magyarok:
Kalkutta, Prága, Karthágó,
Tokió es Verona.

Mi volt Bécs? – semmi!
Alapította Szent István,
István tér lett Stephanplatz,
mert megsajnálta.

Így lettünk mi, barátocskam,
a bécsi örökség őrzői,
amit Kálmán, Léhár, Abraham
őriz, mint három huszár!

Magyar szív sokat szenved,
álljon szerényen a háttérben,
cibáljuk a dalocskát a citerán:

Talán nem ártana egyszer a sógort emlékeztetni arra, hogy azt a bizonyos Stephansdomot „auf Istvan-ter” egy bizonyos Rex Mathias Hungarie hozta abba az állapotába, ahogyan ma látható, és amíg az amerikaiak – mint jelentős hadi célpontot – szét nem bombázták, a teteje piros-fehér-zöld volt, utoljára egy bizonyos Zsolnay gyár jóvoltából. Ugyan, tud-e ilyenfélét az ott székelő magyar fődiplomata?

Néhány zárógondolat, előtte egy „irodalmi kérdés”. Arany János írta: „Ritka vendég Rácországban/ Zsigmond a király, a császár.” Mely szerint luxemburgi Zsigmond (1387-1437), aki a Német Római Birodalom császára is volt, mint magyar király elment Rácországba. Mikor járt magyar államfő Burgenlandban? – mert a horvát államfő nemrégiben itt járt. (Rácország akkor a Balkán közepén volt, utóbb lett Servia, majd Szerbia. Még Budától is messzebb volt, mint Burgenland.)

Árván maradt itt is a magyar, miként a Kárpát-medence többi elszakított területén is, már jóval Trianon előtt – is. (Lásd. Nyíró József: „Néma Küzdelem.” A Hídfő Baráti Körének kiadása, San Francisco)

A „prima! MONATSZEITUNG” 2014. májusi számában találtam az alábbi írást: „Willkommen Kroatien!” (fordításomban): „Üdvözlünk Horvátország!” Az írás fölött tenyérnyi nagyságú képen hét személy tart egy nagy plakátot, amin középen a horvát nemzeti labdarúgó csapat jelvénye van, a két oldalán egy-egy szöveg: „Welcome Croatia!” – „Welcome Friends!” A plakátot tartja: Hans Nissel Burgenland miniszterelnöke, Michaela Resetar burgenlandi miniszter (horvát! – ford.), a burgenlandi turizmus igazgató, egy polgármester, az AVITA Resorts igazgatója és Niko Kovac a horvát labdarúgó válogatott vezetője. Alatta a szöveg (fordításomban): „Immáron harmadízben a horvát nemzeti labdarúgó válogatott a Bad Tatzmansdorf (Tarcsafürdő – ford.) labdarúgó pályáján készül egy nagy eseményre. A csapat Niko Kovac vezetésével május 23-tól 30-ig az AVITA Resort telepén készül a braziliai labdarúgó világbajnokságra. 'Itt barátok között vagyunk az AVITA-nál és a legjobb feltételekkel várnak. Mielőtt kívánságainkat elmondtuk volna, Peter Prisching (horvát! – ford.) és csapata már teljesítette is. Ezért jó érzéssel megyünk a június 12-i brazilok elleni megnyitó mérkőzésre’ – mondta lelkesen Niko Kovac.”

Ezt a képet hasonló tartalmú szöveggel megláttam két másik helyi lapban is. Mikor járt magyar labdarúgó válogatott Burgenlandban? A világbajnokságra ugyan nem mennek, de ezek, az anyaországi egyáltalán nem „aranylábú gyerekek” – ha jól emlékszem – valami arab országban gyakorlatoztak a télen.

A horvát kerékpáros válogatott csapat – emlékezetem szerint az elmúlt évben – edzett ugyancsak itt, Tarcsafürdőn. Akkor városszerte még az úttestre is felfestették Horvátország színes címerét. Máig nem kopott le.

Magyarország sehol sincs jelen Burgenlandban.

11. Jövőről

Sikeres nemzetpolitikánk a Kárpát-medencében Árpád népének honfoglalása táján volt, valamint az azt követő négy-ötszáz évben, noha utóbb már akkor is váltakozó eredménnyel.

Ha akarnánk ismét, hogy legyen, akkor el kellene végezzük mindazt, amit történelmi alkotmányunk megteremtése során megalkottunk. Többek között, tisztáznunk kellene, hogy a mai viszonyaink között, mi az, hogy „magyar”, „nép”, „nemzet”, „magyar nemzet”, „egyetemes magyar nemzet” és mindez mely részekből áll? Ezek után meg kellene fogalmazzuk, az egyetemes magyar nemzet rövid- és hosszútávú érdekeit és céljai. Sokat hallunk ezekről napjainkban is. Valakik állandóan megvédik, megvalósítják, érvényre juttatják érdekeinket, céljainkat – éppen csak azt nem tudom, hogy ki és hol fogalmazta meg, hogy én is olvashassam, tanulmányozhassam, képviselhessem?

Amikor ezzel készen lennénk, akkor fel kellene mérni teljes erőnket. Ami van, az elegendő-e a cél eléréséhez? Ha igen – bővíthetjük igényünket. Ha pedig nincs elég erőnk, akkor: vagy vissza kell fogjuk magunkat, vagy szövetséges után kell nézzünk. Ki lehet a mi szövetségesünk? – csak az, akinek a nyilvánvaló céljai teljesen megegyeznek a mienkéivel. Ne toljuk mások szekerét, csak akkor, ha legalább ugyanakkora erővel tolja ő is a miénket, mint mink az övét.

Eközben vigyázó szemünket tartsuk mindég a jövőn. *A jövő pedig az, hogy ennek az évszázadnak a végén Európa összlakossága a világ összlakosságának az öt százaléka lesz.* Fejlett államokban az értelmiség javát ma ez foglalkoztatja a legjobban. Az én látószögemben még nem tűnt fel az a magyar, aki ezek tudatában igazgatná szekerünk rúdját. Pedig, ha lenne ilyen ember, ő talán érdekelné még a burgenlandiakat is. Ugyan miért csodálkozik a Magyar Tudományos Akadémia elnöke napjainkban azon, hogy *a tizenöt éves magyar diákok harmada „funkcionális analfabéta”*? (Magyar Nemzet, 2014. március 19, 4. old.) Neki nincs és soha nem is volt ezzel semmi dolga? Miután ezt a „funkcionális analfabéta” mondatot én sem értettem, valaki elmagyarázta: le tudja írni, el tudja olvasni, de nem érti. Mivel ezt a mondatot le tudom írni, el tudom olvasni, de nem érttem, megállapítottam, hogy én is funkcionális analfabéta vagyok. Miáltal az is nyilvánvaló, hogy a mai Magyarországon funkcionális analfabétákat képeznek – funkcionális analfabéták. Azt kérde ez az elnök, hogy kikből lesznek a jövő mérnökei, tudósai, agysebészei? Én tudom: például osztrákokból. Mert, a Kárpát-medencei iskolákban akkor majd valahogy így fogják felsorolni az eltűnt népeket és nyelveket: régi egyiptomi, szumér, szkíta, hun, kazár, avar, magyar...

Illyés Gyula írta a múlt század közepén, hogy mi már eleget nyújtogattuk kezünket baráti megbékélést keresve minden szomszédunk felé – ők még soha egyetlen ilyen mozdulatot sem tettek.

Eszembe jutott egy ősi imádságunk:

„Nagyasszonyunk, Hazánk reménye, bús nemzeted zokogva esd.
Nyújtsd irgalmas jobbod feléje, szent szűz Anyánk, oh el ne hagyj!
Mi lesz belőlünk, ó ha Te elhagysz? Bús árvaságunk sírba hervaszt.
Minden reményünk csak Te vagy! Szent szűz Anyánk, szent szűz Anyánk!
Oh, el ne hagyj!”

Felsőőr/Oberwart, 2015. húsvét

Ajánlott szakirodalom

- Balás Gábor:** Székelyek alakultak s alkottak. Acta VIII/ 1. 9-84. old. ISSN 1217 4629
- Balás Gábor:** Középkori székely települések a Kárpát- és a Duna-medencében. Acta IV/1. 40-43. old. ISBN 963 9349 10 0
- Csihák György:** Trianonról – tárgyilagosan. In: A történelem szórt fényei. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest, 2013. 73-84. old. ISBN 978 615 5305 14 6
- Herényi István:** „Burgenland”. Acta XIV/1. 93-95. old. ISBN 963 9349 02 X
- Herényi István:** Magyarország Nyugati végvidéke. 800-1242. Argumentum kiadó, 1996. ISBN 963 446 026
- Herényi István:** Helytörténeti lexikon. 800-1400. Nyugat-Magyarország Árpádok és Anjouk kora. A szerző magánkiadása. Velem, 2000. ISBN 963 440 427 8

Acta = Acta Historica Hungarica Turiciensia. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület kiadványai. www.zmte.org

Mindenkinek ajánlom szíves olvasásra

- Seper Károly:** Alsóőr történetéből – írásos emlékek és szájhagyomány. Eigenverlag des Autors, 1988. Újra kiadta Umiz Unterwart/Alsóőr 2014, magyar és német nyelven, 479 oldal
Itt található – többek között – a Lajta Bánság megalakításának eredeti iratai is

További szakirodalmi források

Akten und Dokumente des Aussenamtes (State Departement) der USA zur Burgenland- Anschlussfrage 1919-1920 (bearbeitet von Jon D. Berlin), Eisenstadt, 1977. p. 1-484

- Burgenland. Lebendige Kultur. (Hers. Hans Rosnak) Eisenstadt, 1977. 47 p.
 Burgenland in seiner pannonischen Umwelt. Festgabe für August Ernst. (Red. Harald Prickler) Eisenstadt, 1984. Bgld Landesregierung 463 p. (Burgenländische Forschungen. Sonderband 7)
- Burgenlandi magyarok közt. Új Idő Könyvek. Szerk. Végh Antal. Bp. 1990
 Burghardt Andrew: Borderland. A historical and geographical Study of Burgenland, Austria. Madison, 1972. Univ. of Wisconsin, Pr. XII, 365 p. 4 maps
- Deme László és Keleti József: Az ellenforradalom Vasmegyében és Szombathelyen. Szombathely 1920
- Dabas Dezső: „Burgenland” álarc nélkül. Történeti-földrajzi tanulmány az elrabolt nyugati végekről. Montreal, 1984
- Éger György és Szesztay Ádám: Alsóőr. Száz Magyar Falu Könyvesháza Kht. Budapest, talán 2001, 146 old. (Ezt a kötetet kizárólag bibliográfiája okán ajánlom. Csihák György)
- Fogarassy László: A soproni népszavazás helye Európa diplomáciai történetében. Soproni Szemle 1991. 4. sz. p. 289-315
- Fogarassy László: Prónay Pál emlékezései az 1921. évi nyugat-magyarországi eseményekről. Soproni Szemle 1986. 1-4 sz. p. 24-46, 118-138, 208-228, 304-323
- Fogarassy László: Nyugat-Magyarországi bandaharcok (1929. augusztus 28-november 4) Vasi Szemle 1961. I. kötet p. 39-49
- Fogarassy László: Die Memorien des Freikorpskommandanten Viktor von Maderspach. Burgenländische Heimatblätter, 41. Jg., Heft 1, P. 15-25, 1979
- Fogarassy László: Beiträge zur Venediger Protokoll aufgrund ungarischer Quellen. Burgenländische Heimatblätter, 40. Jg., Heft 4, 1978. P. 145-157
- Fogarassy László: Eisenstadt und Umgebung zur Zeit der Bandenkämpfe. Bugenländische Heimatblätter, 30. Jg., Heft 4, 1968 P. 159-168
- Fogarassy László: A nyugat-magyarországi kérdés diplomáciai története. Soproni Szemle 1982. p. 1-18, 97-115, 193-211
- Fogarassy László: Háború hadüzenet nélkül (Hadműveletek Magyarország területén a páduai egyezménytől a soproni népszavazásig) I-II. Soproni Szemle 1990. 1-4 sz. p. 193-214, 289-329
- Fogarassy László: Legitimista lett-e Prónay Pál a nyugat-magyarországi felkelés folyamán? (Prónay alezredes vallomása az Etelközi szövetség vizsgálóbizottsága előtt az 1921. évi

- nyugat-magyarországi cselekményekről és a második restaurációs kísérletről) Soproni szemle 1990. 1-4 sz. p. 11-19
- Fogarassy László: Paul Prónays Erinnerungen an das „Lajta-Banat”. Burgenländische Heimatblätter. 52. Jg., 1990. P. 1-10
- Fogarassy László: Lajtabánság. Legújabbkori Múzeumi Közlemények. Magyar Munkás Mozgalmi Múzeum. Budapest, 1967. p. 66-77
- Fogarassy László: A nyugat-magyarországi kérdés katonai története I. Soproni Szemle 1971. 1-4 sz. p. 291-311
Bevezetés a burgenlandi kérdés forrásaiba és irodalmába. Uo. p. 138-145
A soproni népszavazás. Uo. p. 335-347
- Fogarassy László: A „budaörsi csata”. Hadtörténeti Közlemények. 1971. 2. sz
- Fogarassy László: Határmenti események Burgenland megalakulásától az új határvonal megállapításáig. Soproni Szemle 1975
- Fogarassy László: Die Volksabstimmung in Odenburg (Sopron) und die Festsetzung der österreichisch-ungarischen Grenze im Lichte der ungarischen Quellen und Literatur. Südvorschungen 1976. P. 150-182
- ismerteti: Akten und Dokumente des Aussenamtes der USA zur Burgenland-Anschlussfrage 1919-1920. In: Soproni Szemle, 1980. P. 92-94
Fritsch Gerhard és Zachs Johannes: Das Buch von Burgenland. Fotoalbum. Wien, 1968. Belvedere 157 p
- 50 Jahre Burgenland. Eisenstadt, 1971
- Guglia O.: Das Werden des Burgenlandes. Burgenländische Forschungen. Heft 44. Eisenstadt, 1961
- Goldinger W.: Die Burgenlandfrage als internationales Problem. Burgenländische Heimatblätter 1961
- Gál Susan: Language Shift. Academic Press, New York, 1979. 201 p
- Gaál Károly: Angaben zu den Abergläubischen Erzählungen aus dem südlichen Burgenland. Eisenstadt, 1965.
Burgenländisches Landesmuseum. 172 p.
(Wissenschaftlichen Arbeiten aus dem Burgenland. 33)
- Gaál Károly: Kire marad a kisködmön? (Adatok a burgenlandi béressek elbeszélő kultúrájához.) Szombathely, 1985. Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága. 416 p
- Honvédelem. 1921. szeptember 4
- Had-történeti Intézet Levéltára (HIL) Polgári demokratikus forradalom iratai. 35. doboz

- Tanácsköztársasági iratok 55. doboz
TK 60. doboz
VKF 1919-es anyag II. csoport
VKF Szombathelyi körletparancsnokság 1919-es anyaga
VKF 23. doboz
VKF 41. doboz
VKF 13. doboz
VKF 1921. évi iratanyaga
- Irmtraut Lindeck-Pozza: Zur Vorgeschichte des Venediger Protokolls. In: 50 Jahre Burgenland, Eisenstadt
Die Burgenlandfrage in der italienischen Aussenpolitik
Ein Vermittlungsversuch Italiens zu Ende 1920
Römische historische Mitteilungen 1971
- Identität und Lebeswelt. Ethnische und kulturelle Vielfalt in Burgenland.
(Hrsg. Gerhard Baumgartner, Eva Müller, Rainer Münz), Eisenstadt, 1989. Prugg, p. 225
- Imre Samu: Az ausztriai (burgenlandi) magyar szórványok. Népi kultúra – népi társadalom 7. 119-135 p
- Imre Samu: Felsőőr helynevei. Debrecen, 1940. 36 p. 1 térkép.
(Dolgozatok a debreceni Tisza István Tudományegyetem magyar nyelvkuatató intézetében 8)
- Imre Samu: Felsőöri földművelés. Debrecen, 1941. Ref. Koll. Tanárképző Intézet dolgozatai 22. sz.-ből
- Imre Samu: Felsőöri nyelvjárás. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1971. 101 p. (Nyelvtudományi értekezések 72)
- Jedlicka Ludwig: Die Entstehung des heutigen Burgenlandes. Die militärische Landnahme des Burgenlandes und deren innerpolitische Bedeutung. Burgenländische Heimatblätter, 23. Jg. Heft 3. Eisenstadt 1961. P. 118
- Jon D. Berlin: Die Rolle der amerikanischen Diplomatie in der Burgenlandfrage 1919-1920. Österreichische Osthefte 14. p. 290
- Kelemen László, Szoták Szilvia és Göncz Lajos: Tannyelv választás a kisebbségi régiókban: Tájékoztató füzet burgenlandi magyar szülőknek. Magyar Köztársaság Miniszterelnöki Hivatala, 2009. p. 8
- Kovács Márton: A felsőöri magyar népsziget. Budapest, 1942. Sylveszter ny. p. 120. (Település- és népiségtörténeti értekezések 6)
- Kriszt Roman: Kirchliche Organe und Funktionsträger auf Pfarrebene. Eine Darstellung auf Basis der für das (heutige) Burgenland maßgeblichen ungarischen und österreichi-

- schen Rechtsvorschriften. Burgenländische Heimat Blätter, 2014. Heft 1, p. 34
- Lautner Angela: Erwartungshaltung und wirtschaftliche Zukunftsperspektiven der ungarischen Volksgruppe im Burgenland in Hinblick auf den Beitritt Ungarns zur Europäischen Union. Diplomarbeit. Fachhochschul-Studiengang Internationale Wirtschaftsbeziehungen. Eisenstadt, 2003, p. 106
- Lehár Anton: Erinnerungen, Gegenrevolution und Restaurationsversuche in Ungarn 1918-1921. Wien, 1973
- Mollay Károly: A Szövetségi Katonai Bizottság bizalmas utasítása a hozzá beosztott antantisztekhez. Soproni Szemle, 1991. 4. sz. p. 316-320
- Maderspach Viktor felkelőparancsnok emlékiratai. Soproni Szemle 1978
- Missuray-Krúg Lajos: A nyugat-magyarországi felkelés. Sopron 1938
- Magyar Pokol. A magyarországi fehér terror betiltott és üldözött kiadványok tükrében. Budapest 1964
- Nagy Iván: Nyugat-Magyarország Ausztriában. Budapest 1932. Politzer. p. 35. (A Pécsi M. Kir. Erzsébet Tudományegyetem Nemzetközi Jogi Intézetének kiadványai 17)
- Németh Adél: Burgenland. Panoráma útikönyvek. Budapest 1986. Panorama. p. 198
- A népmozgalom főbb adatai községenként 1828-1920. Burgenland. (Die grundlegenden Angaben der Bevölkerungsbewegung nach Gemeinden 1828-1920) Kiad.: KSH Budapest, 1981 p. 254
- Ortsnahmenverzeichnis des Burgenlandes. Hrsg. vom Bundesamt für Statistik. Wien, 1924. Österr. Staatsdruck. IV. Pp. 28
- Österreichische Rektorenkonferenz. Bericht der Arbeitsgruppe „Lage und Perspektiven der Volksguppen in Österreich.“ Mit einem statistischen Ergänzungsheft. Wien, 1989. Böhlau, P. 173, 219
- Őrvidéki magyarokról – őrvidéki magyaroknak. Városkapu kiadó/MMIK/Imre Samu Nyelvi Intézet. Kőszeg/Alsóőr, 2008/2009. p. 302
- Polster Gert: Von Soldaten, Prälaten und Magnaten... Die Söhne des Palatins von Ungarn Ludwig Ernst Graf Batthyány. Diplomarbeit an der Universität Wien, 1998. P. 138
- Prónay Pál emlékezései az 1921. évi nyugat-magyarországi eseményekről. Soproni Szemle 1986
- Pilch Jenő: Horthy Miklós. Budapest, 1929

- Rossini Ilaria: La minoranza ungherese nel Burgenland. Storia e tradizione. Alma Mater studiorum – Università di Bologna, 2005-2006. p. 89
- Schmidt-Pauli Edgar, von: Nikolaus von Horthy. Admiral, Volksheld und Reichsverweser. I. P. Toth Verlag, Hamburg 1942. p. 344
- Steinböck Erwin: Die Angliederung des Burgenlandes 1921. Truppendienst, 10. Jg., 1971. Nr. 3. p. 241-246, 335-339
- Schlag Gerald: Zur Burgenlandfrage von Saint-Germain bis Venedig (10. Sept.-11. Okt. 1921) Burgenländische Heimatblätter, 32. Jg. Heft 3, 1970. p. 97-125
- Schlag Gerald: Die Sozialdemokratische Partei des Burgenlandes und der Anschluss des Landes an Österreich. Burgenländische Forschungen. Sonderhet II. Eisenstadt 1961 p. 142-169
- Schlag Gerald: Die Kämpfe um das Burgenland 1921. Heeresgeschichtliches Museum Wien, 1983. P. 1-34
- A soproni munkástanács ülése. – Fegyverrel védjük meg Nyugat-Magyarországot! Soproni Vörös Újság. 1919. július 24. Soproni Szemle 1974.3. p. 267-269
- Schwartz Elemér: A nyugat-magyarországi német helységnevek. Budapest, 1932. p. 295
- Sozan Mihály: A határ két oldalán. Párizs, 1985. Irodalmi Újság 143 p
- Szépfalusi István: Lássátok, halljátok egymást! Mai magyarok Ausztriában. Bern, 1980. EPMSz 407 p
- Südliche Dreiländerecke. Südburgenland, Komitát Vas, Slowenien. (Hrsg. Hans Rosnak) Eisenstadt, 1979. Prugg. p. 162
- Szeberényi (Lajos) Ludwig: Die ungarische Volksgruppe im Burgenland und ihr Volksgruppenbeirat. (A burgenlandi magyar népcsoport és Népcsoporttanács) Bundeskanzleramt, Wien 1986. 46 p
- Tóth Gergely: 20 Jahre später. Eine konstruktive Arbeit zum Sprachgebrauch und Sprachwechsel in Oberwart. ELTE BTK Germanisztikai Intézet, Budapest, 1997. p. 65
- Tschida Josef: Die Stellungnahme der wiener Presse zum Anschluss und zur Einrichtung des Burgenlandes. Wien, 1947. Dissertation an der Universität Wien. Burgenländische Landesbibliothek 6036-B. p. 1-300
- Umgangssprache der Burgenländer. Ergebnisse der Volkszählung vom 12. Mai 1981. Burgenländische Statistiken. Neue Folge 4. Eisenstadt, 1985. p. 68
- UMIZ for KIDS (UMIZ=Ungarisches Medien- und

- Informationszentrum/Magyar Média és Információs Központ – MMIK) háromnyelvű (magyar-német-horvát) mesekönyv. Jelenleg a 18. kötetnél tartanak
- Veiter Theodor: Das österreichische Volksgruppenrecht von 1976. Rechtsnormen und Rechtswirklichkeit. Wien, 1979. Braumüller. P. 192 (Ethos)
- Veiter Theodor: Das Recht der Volksgruppen und Sprachminderheiten in Österreich. Mit einem ethnosozologischen Grundlegung und einem Anhang. Materialien. Wien, 1970. Braumüller XXV, p. 890
- Veiter Theodor: Verfassungsrechtslage und Rechtswirklichkeit der Volksgruppen und Sprachminderheiten in Österreich 1918-1938. Wien, 1980. Braumüller. P. 131 (Ethnos 21)
- (Vierzig) 40 Jahre Burgenland. Land und Leute – wirtschaftlich und politisch gesehen. (Hrsg. Österreichisches Pressebüro) Aglas, 1961. P. 303 (Heimat Österreich)
- Wulf Schmidt-Wulffen: Das Burgenland und die deutsche Politik 1918-1921. Österreichische Osthefte 11. Jg. 1969. P. 270-287
- Wallner Ernő: A felsőőrvidéki magyarság települései. Földrajzi Közlemények, 1926. 1-4. p